

Planinarske NOVINE

ČASOPIS PLANINARSKOG SAVEZA CRNE GORE

Godina I / broj 1 / novembar 2015. / cijena 1 euro

Intervju: Darko Brajušković
OZBILJAN I ODGOVORAN RAD

Daniel Vincek
GORA JE U CRNOJ GORI
I PLANINA I ŠUMA

PLANINARI AUSTRIJE I CRNE GORE
UČVRŠĆUJU SARADNJU

JESEN/ZIMA u Nacionalnim parkovima Crne Gore

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PAKOVE CRNE GORE

Adresa: Trg Bećir bega Osmanagića 16, 81000 Podgorica

Tel: +382 (0)20 60 10 15

Fax: +382 (0)20 60 10 16

E-mail: npcg@nparkovi.me

Web: www.nparkovi.me

Planinarske NOVINE

CASOPIS PLANINARSKOG SAVEZA CRNE GORE

Časopis Planinarskog saveza Crne Gore,
broj 1 - novembar 2015.
Izlazi dva puta godišnje

Izdavački savjet:

Darko Brajušković, Luka Mitrović, Sanja Todorović, Vesna Bulatović, Goran Barović, Zoran Lazarević, Enes Drešković, Kenan Hrapović, Fevzija Kurtagić, Radojica Dakić, Gordana Jovović,

Redakcijski odbor:

Darko Brajušković, Mirko Jakovljević, Radojka Tomović, Pavle S. Bandović, Dragan Bulatović, Željko Madžgalj, Vasilije Bušković

Glavni i odgovorni urednik:

Mr Darko Brajušković

Zamenik glavnog i odgovornog urednika:

Mr Mirko Jakovljević

Lektor:

Nataša Perišić

Tehnički urednik:

Marko Tvrdišić

Tehnički sekretar redakcije:

Zoran Amidžić

Organizacija:

Tatjana Ivanović

Izdavač:

Planinarski savez Crne Gore
Bracana Bracanovića 68/a, 81 000 Podgorica
Tel: 020-622 220, fax: 020 622-157
e-mail: info@pscg.me web: www.pscg.me

Štampa:

Pegaz, Bijelo Polje

Tiraž:

1000 primjeraka

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISSN 2337-0653 = Planinarske novine
COBISS.CG-ID 28546320

**Redakcija zadržava pravo izbora tekstova
i fotografija prema kvalitetu u koncepciji
časopisa**

Ministarstvo kulture Crne Gore u Evidenciju
medija, pod brojem 763, upisuje štampani
medij "Planinarske novine" čiji je osnivač
sportska organizacija Planinarski savez Crne
Gore, sa sjedištem u Podgorici, ul. Bracana
Bracanovića 68/A

RIJEČ UREDNIKA

Poštovani planinari, uvaženi čitaoci, Planinarski savez Crne Gore je ozbiljna i prije svega odgovorna organizacija prema svim članovima i društvenoj zajednici. Do sada se o našim aktivnostima izvještavalo na javnom servisu i u drugim medijima, ali se osjetila potreba da pokrenemo specijalizovani časopis, posvećen upravo aktivnostima planinarskih klubova i planinara u Crnoj Gori. Tako su nastale „Planinarske novine“ koje će prvo izlaziti dva puta godišnje. Želja nam je da se Crna Gora, kao jedna od najatraktivnijih planinarskih destinacija i rad Planinarskog saveza i na ovaj način približi javnosti. Takođe, da afirmišemo kontinuirani rad i kada je riječ o podmladku i stvaranju ambijenta da se mladi zainteresuju za planinarstvo i prirodu. To je važno kako za njihovo pravilno, zdravo odrastanje, tako i za širenje planinarske zajednice. Zadovoljstvo je veliko što je ideja o pokretanju časopisa, koju upravo realizujemo, naišla na veliko odobravanje, prije svih, naših članova, ali i planinara u regionu. Nadamo se da ćemo u vremenu koje dolazi uspješno odgovoriti svim planinarskim izazovima kada je u pitanju rad redakcije „Planinarskih novina“ i opravdati povjerenje budućih čitalaca.

Mr Darko Brajušković,
glavni i odgovorni urednik

Fotografija na naslovnoj strani:
Daniel Vincek
Autor: M. Jakovljević

Intervju: Darko Brajušković
OZBILJAN I ODGOVORAN RAD

4

Daniel Vincek
GORA JE U CRNOJ GORI I PLANINA I ŠUMA

7

VJEČNA LJEPOTA (H)RIDSKOG JEZERA

13

POHOD NA LENJINOV VRH 7134 M NA PAMIRU

15

PLANINARI AUSTRIJE I CRNE GORE UČVRŠĆUJU SARADNJU

19

SJEDNICA BALKANSKE PLANINARSKÉ UNIJE

20

KOLAŠINSKI PLANINARI OSVOJILI "RAŠAČKI STO"

26

INTERVJU

Darko Brajušković, predsjednik Planinarskog saveza Crne Gore

OZBILJAN I ODGOVORAN RAD

In narednom periodu organizovaćemo edukativne programe i pružati tehničku podršku planinarskim klubovima. Sufinansiramo i aktivnosti klubova, kao i do sada u skladu sa našim finansijskim mogućnostima, ističe predsjednik PSCG mr Darko Brajušković.

- Gospodine Brajuškoviću, kako ocjenjujete postignute rezultate, Planinarskog saveza Crne Gore u prethodnoj godini?

- Postignutim rezultatima u ovoj godini, najkraće rečeno, sam zadovoljan. Ispunili smo naš plan koji smo zacrtali a možda i više od toga. Naš Savez je zahvaljujući ljudima koji prvo imaju veliku ljubav prema planinarenju, ali i znanje, uspješno radio i ja svim klubovima i članovima Upravnog odbora čestitam na uloženom trudu i postignutim rezultatima. Takođe, koristim priliku da odam priznanje i svim, a posebno bivšim predsjednicima, koji su u prethodnom periodu u kontinuitetu podizali nivo rada i ugled Planinarskog saveza Crne Gore. Zašto da se i ne pohvalimo jednim velikim korakom koji se ogleda u pokretanju specijalizovanog glasila, naših novina, što je za Planinarski savez od velikog značaja.

- Šta je to po čemu ćete pamtiti ovu 2015. godinu?

- Da ovom prilikom pomenem, generalno, naše međunarodne programe, saradnju sa Planinarskim savezima u okruženju, a posebno bih istakao uspostavljanje institucionalne saradnje sa alpinističkim savezom Austrije. Ponosni smo što se crnogorska zastava i ove godine zavijorila na vrhovima najviših planina. Članovi Planinarskog kluba „Visokogorci“, osvojili su Lenjinov vrh (7134 mnv) na Pamiru, članovi Planinarskog kluba „Javorak“, osvojili su Elbrus (5642 mnv), najveći vrh u Evropi, a članovi Planinarskog kluba „Komovi“ Olimp (2917 mnv) u Grčkoj. Struktura Planinarskog saveza bogatija je za dvije nove komisije, i to za planinarstvo, alpinizam i ekspedicije i Komisiju za vodičku službu. A pored ostalih materijalno tehničkih sredstava izvršena je i nabavka automobila za potrebe rada PSCG.

- Šta je to što karakteriše rad Planinarskog saveza?

- Planinarski savez je ozbiljna organizacija. I prije svega odgovorna prema svim članovima i društvenoj zajednici. Pomenuću da je najvažniji rad na jačanju unutrašnje organizacije, ali i među institucionalne. Ovdje posebno

- Kakve su Vaše namjere u narednom periodu?

- Moramo se okrenuti intenzivnijem praćenju međunarodnih fondova, njihovom radu kada su u pitanju aktivnosti u našoj oblasti. Apliciraćemo za podršku kod međunarodnih organizacija, intenziviraćemo prekograničnu saradnju i nastavićemo da promoviramo planinarenje i planinarski turizam kao jedan od važnih turističkih proizvoda Crne Gore. Time ćemo, osim stvaranja uslova za naš bolji rad, dati doprinos očuvanju prirodne i životne sredine. Mi u Savezu imamo i konkretne ideje po pitanju valorizacije prirodnih i turističkih potencijala. Saradnja sa hotelima i drugim smještajnim kapacitetima u Crnoj Gori treba da se unaprijedi, kako bi ostvarili višestruku ekonomsku dobit kroz približavanje i stvaranje u funkciju planinarskih domova i ostale infrastrukture kojom raspolažu planinarski klubovi. Na taj način bi se prevazišle postojeće barijere čijim otklanjanjem dobijaju svi, a s druge strane Crna Gora valorizuje svoje nedovoljno iskorišćene i nedovoljno afirmisane prirodne i turističke potencijale i kapacitete, posebno sjevera Crne Gore. Kako bi ove aktivnosti, što prije i u potpunosti dale rezultate, u narednom periodu intenziviraćemo saradnju sa lokalnim turističkim organizacijama, a posebno sa Nacionalnom turističkom organizacijom.

izdvajam nastavak saradnje sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma, posebno kada je u pitanju održavanje Nacionalne mreže planinarskih staza. Zatim, zajednički rad sa Crnogorskim olimpijskim komitetom, Upravom za sport, Ministarstvom odbrane, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Nacionalnim parkovima i lokalnim zajednicama. Kontinuirano radimo i kada je riječ o podmlatku i stvaranju ambijenta da se mladi zainteresuju za planinarstvo i prirodu. To je važno kako za njihovo pravilno, zdravo odrastanje, tako i za širenje planinarske zajednice. To ćemo raditi i ubuduće kroz naše aktivnosti i saradnju sa školama i Ministarstvom prosvjete.

Organizovaćemo i u narednom periodu edukativne programe i pružati tehničku podršku planinarskim klubovima. Sufinansiramo i aktivnosti klubova, kao i do sada u skladu sa našim finansijskim mogućnostima.

Nastavićemo sa procesom definisanja standarda u oblasti planinarstva i specijalističkih djelatnosti, prije svega kroz rad stručnih komisija PSCG. Sve nabrojane aktivnosti i njihova realizacija doprinose bezbjednijem boravku i aktivnostima u našim planinama.

Na kraju, radimo i nastavićemo aktivnosti na izradi normativnih akata u određenim oblastima, kako bismo spremni dočekali ulazak Crne Gore u Uniju evropskih zemalja. A taj dan je, svakako, blizu.

PLANINARSTVO

SPORT, REKREACIJA ILI NEŠTO DRUGO?

Piše: Pavle S. Bandović

Kada se pomene planinarstvo, laici odmah pomisle na aktivnosti posebne vrste entuzijasta i avanturista po grebenima, stijenama i nedostupima planinskih vrhova, na snježnim i ledom okovanim padinama sa cepinima, užadima, specifičnom odećom i opremom na rančevima. Ove aktivnosti su dugo smatrane avanturističkim posebnih zaljubljenika u prirodu i boravak u njoj, a ne kao sport. U ovakvom tumačenju imalo je dosta istine, a i više zabluda.

Planinarstvo u sadašnjem vremenu je, definitivno oblik sporta sa nizom specifičnih grana i kategorija koji se realizuje u prirodnom ambijentu. Neki ovaj sport svrstavaju na drugo mjesto po težini, odmah iza ronjenja. U savremenom planinarstvu se vremenom razvilo niz sportskih, sportsko - rekreativnih, edukativnih, ekoloških, humanih i drugih aktivnosti u prirodi za potrebe svih kategorija ljudske populacije, kraće rečeno, od 7 - 97 godina. Obuhvata sadržaje od rekreativnih do ekstremnih sportskih, rekreativnih i drugih u vezi s tim, tj. aktivnostima u prosječnim do veoma složenim uslovima okruženja i potreba (geografskih i vremenskih). Pojednostavljeno, obuhvata aktivnosti od šetnje preko pješčenja, trčanja, planinarskih pohoda i uspona, te specifičnih sadržaja sportskih i po-

sebnih ekstremnih disciplina najvišeg nivoa planinarstva - alpinizma sve do ekspedicija kao krajnjih dometa. Kompleksnost planinarstva se ogleda u tome da sa ostalim neophodnim sadržajima koje su sastavni dio aktivnosti edukacije, takmičenja, istraživanja i drugim humanim (ekološkim i spasilačkim) aktivnostima na lokalnom, državnom i međunarodnom nivou koje je tijesno povezano i uslovljeno sa prirodnim resursima. Tako se planinarstvo vremenom razvijalo organizaciono i stvaralo svoje asocijacije, svoja pravila i kodekse primjereno uslovima sredine i potreba u kojim je nastajalo, pa se i različito tumačila njegova uloga i mjesto u sportu ili drugim društvenim aktivnostima.

Ustaljeno je, ali neopravdano, da se sportsko rekreativne i rekreativne aktivnosti mijesaju sa pješčenjem, koje se trenutno popularno nazivaju „treking“ ili ti „livadarenje“ i ne svrstavaju ih u planinarstvo. To su prije svega osnovni, najmasovniji, bez posebnih zahtjeva, najjeftiniji i najprimjereniji i početni sadržaji planinarstva. Dakle, planinarstvo je sport, rekreacija i organizovan i zdrav boravak u prirodi.

Planinarstvo (klasično planinarenje) je skup aktivnosti pojedinaca i grupa (klubova) koje organizovano realizuju ili upražnjavaju prema svojim psiho - fizičkim predispozicijama u prirodi na uređenim (markiranim) stazama i drugoj infrastrukturi. Prema zahtjevnosti kretanje u pri-

Alpinizam

Kretanje u planinskim masivima preko 2500 mnm je vrlo zahtjevno, a u pojedinim situacijama je jedino moguće samo uz korišćenje kompletne alpinističke opreme ili postavljene sigurnosne opreme na opasnim dionicama, u stijenama - smjerovima gdje se ne uređuju planinarske staze, obuhvata treći, najviši nivo planinarstva, tj. alpinizam. Ovaj vid planinarstva je osnova za bezbjedne uspone i ekspedicije na planinske vrhove preko 3000 mnm. Alpinizam zahtjeva posebnu obuku, provjere, korišćenje posebne atestirane opreme, vrhunsku psiho - fizičku kondiciju za boravak u ekstremnim klimatskom i složenim vremenskim - meteorološkim uslovima. Alpinistički smjerovi su osnovni sadržaj kretanja u nepristupačnim stijenama planinskih masiva uz pomoć alpinističkih tehnika i odgovarajuće opreme. U alpinizmu nema improvizacije, a greške i neobučenost se ne opraštaju.

rodi po obilježenim stazama od 400 do 1500 mnm (brdski regioni), uz adekvatnu obuku i odjeću, štapove za pješčenje, prosječnu - solidnu kondiciju i minimum znanja o boravku u prirodi je početni i najjednostavniji nivo planinarstva. Na ovom nivou su idealni uslovi za realiziranje masovnih sportskih, sportsko - rekreativnih, edukativnih i drugih sadržaja.

Drugi nivo planinarstva po zahtjevnosti je determinisan da kretanje u planinama preko 1500 do 3000 mnm zahtjeva posebnu opremu za ekstremne klimatske i druge uslove, visok stepen psihofizičke kondicije, poznavanje osnovnih tehnika kretanja i osiguranja u stijenama na opasnim dionicama, snijegu i ledu te tako spada u visokogorsko planinarstvo (visokogorstvo). Ovaj nivo zahtjeva dobro znanje o kretanju u prirodi, boravak i postupke pojedinaca i grupa u slože-

nim meteo uslovima, upotrebu sigurnosne opreme i mjere bezbjednosti. Samostalno, neorganizovano kretanje i improvizacije, a posebno kretanje van uređenih - obilježenih staza (kategorija teške planinarske staze) na ovom nivou je opasno.

Dakle, planinarstvo nije samo puko kretanje - hodaње i boravak u prirodi po uređenim stazama, već je to organizovan i kompleksan oblik integrisanog sporta, sportsko rekreativnih i drugih potreba savremenog čovjeka za boravkom u prirodi. Uključuje i realizaciju drugih specifičnih, pa i ekstremnih aktivnosti sa određenim stepenom zahtjevnosti od korisnika po pitanju neophodne opreme, psiho - fizičkih mogućnosti primjerenih ciljnim grupama korisnika. Već u sadašnjim uslovima su se razvili i svakim danom se proširuju novi sadržaji, kategorije i discipline u oblasti planinarstva kao

što su: klasično planinarenje, nordijsko pješčenje (pješački putevi), planinski biciklizam (razvio se u posebnu granu sporta - maunt bike), nordijsko skijanje, hodanje na skijama, hodanje na krpjama i planinarsko (turno) skijanje, slobodno penjanje u stijenama (klimbing), sportsko penjanje na uređenim prirodnim i vještačkim stijenama, prolazak kanjonima rijeka (kanjoning), istraživanja i kretanja u raznim speleološkim objektima, planinar-

ska orijentacija, orijentiring (razvio se u poseban sport), planinski i pješački maratoni, spašavanje u planini (GSS) u raznim vremenskim nepogodama i udesima u planini, ekološke i edukativne radionice za boravak u prirodi, planinarska fotografija... Svi ma je zajedničko da se svi sadržaji i aktivnosti odvijaju u prirodnom ambijentu, u cilju zadovoljavanja rekreativnih, sportskih, edukativnih i humanih potreba planinara i drugih korisnika koji može

biti uređen (normalan) ili „divlji“ - ekstremni.

Planinarski savez Crne Gore je krovna institucija udruženih planinarskih klubova koja preko nadležnih Ministarstava, stranih i domaćih partnera i donatora nastoji da se sadržaji planinarstva standardizuju, usaglasu i valorizuju na adekvatan način, tako da se prirodni resursi na cijeloj teritoriji države zaštite na principima održivog razvoja, odnosno, da se kroz planinarstvo razvije

kapaciteti za potrebe bitnih i prioritarnih disciplina planinarstva, obezbjedi održivost planinarskih klubova i Saveza kroz saradnju sa srodnim sportskim i drugim asocijacijama u Crnoj Gori i na međunarodnom nivou.

(autor je načelnik Komisije PSCG za markacije, planinarske staze, pješačke puteve i Registar)

neophodna infrastruktura i

Gora je u Crnoj Gori i planina i šuma

"Korišćenje" prirode treba da ima planinare kao učesnike čije angažovanje zahtijeva obrazovanje, a prije svega ljubav za sopstvenu zemlju. U tu svrhu može da posluži Planinarska revija kao što je ova, kaže istaknuti ljubitelj prirode Daniel Vincek.

Razgovarao: Mr Mirko Jakovljević

Gospodine Vincek, kakav je značaj imalo to što je Crna Gora, između ostalog, planinska zemlja?

Rijetke su zemlje poput Crne Gore. Nij smo ni svjesni koliko blago imamo u planinama. Nekada je državno ustrojstvo Crne Gore podijelilo planine tako što ih je dalo crnogorskim plemenima i to sa namjenom da se na njima obavlja ljetnja ispaša i prehrana stoke. Takođe, planine su bile veoma važne i za ljudsku ishranu jer su se od stoke dobijali mliječni proizvodi. Za sve to je organizaciona jedinica bila katun. Na katunima se privređivalo i na njima se prilagođavalo datim uslovima prirode. Katuni su, dakle, evidentan primjer suživota čovjeka i prirode.

Nekada je bilo tako, a i danas ima katuna. I planine su nam ostale.

Danas su katuni, osim za izdizanje stoke, odličan turistički brend u daljem razvoju seoskog planinskog turizma. Sir, skorup, svježe mlijeko, pršut, prigenice i druga zdrava hrana, uz očuvanu prirodu, šansa su i izazov turističkim poslenicima. I planine opstaju kao izvori vodotokova i fabrike kiseonika. One su uprkos današnjem urbanizovanom načinu života resursi aktivnog planinarenja. Kako ljeti, tako i zimi. Osim toga, planinsko gazdovanje danas obuhvata i uzgoj i korišćenje ljekovitog bilja, zahvaljujući nezaagađenoj životnoj sredini koja kao takva, predstavlja veliku farmaceutsku baštu.

Vraćamo li se planini u mjeri kako to zahtijeva savremeno doba?

To pitanje zahtijeva i odgovor na koji ja u ovom trenutku nijesam spreman. Mogu da kažem da, kada govorimo o planini kao prirodnom staništu, primjećujem da se njoj, makar i oprezno vraćaju nekadašnji stanovnici ugrožene faune. To se prije svega dešava zahvaljujući odnosu nadležnih institucija kada je u pitanju privredna djelatnost gazdovanja šumama

i njenim uslovno obnovljivim resursima. Svakako da to zaslužuje država koja u svom nazivu ima ugrađen pojam poštovanja planine, Montenegro- Crna Gora. Danas je sve ekonomija. Upravo ekonomija i ekologija u Crnoj Gori imaju sve uslove za usaglašen razvoj i eksploataciju prirodnih resursa. Uslov su kadrovi i respektovanje iskustva evropskih država.

Gdje vidite planinarstvo u sportskoj i turističkoj ponudi naše zemlje?

Planinarstvo, kao jedan od rekreativnih sportova kojim se pristupa "korišćenju" prirode, treba da ima planinare kao učesnike čije angažovanje zahtijeva obrazovanje, a prije svega ljubav za sopstvenu zemlju. U tu svrhu može da posluži Planinarska revija kao što je ova. Pokrenuti časopis bi trebalo da postane neka vrsta udžbenika, u kome će biti objašnjen način korišćenja jednog aspekta prirode, do sada nedovoljno korišćenog resursa u turističke svrhe.

Koja bi po vama bila uloga planinarstva?

Ukratko, planinarstvo otvara puteve ka planinama ne samo mladima Crne Gore, već i stranim turistima, naučnicima i njihovim istraži-

vanjima. Planinarenje učestvuje u stvaranju fizički i psihički zdrave nacije. Mi, starije generacije, mladima želimo da prenesemo svoja iskustva, istoriju i literaturu planinarstva Crne Gore u želji da mladi opstanu kao sinovi crnogorskih planina.

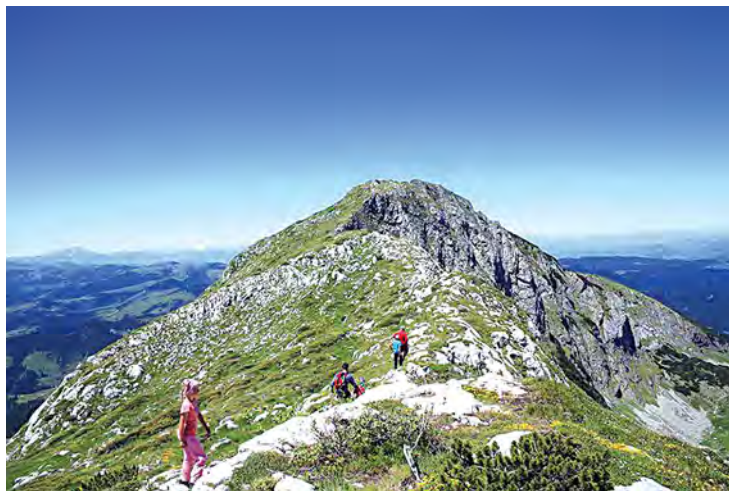

Opšta planinarska škola - uslov za dalje školovanje u okviru PSCG

MASOVNOŠĆU DO KVALITETA

Piše: dr Dragan Bulatović

Sve veći broj ljudi koji odlaze i borave u planinama iz: sportskih, estetskih, zdravstvenih i drugih pobuda - svjetski je trend koji se reflektuje i u Crnoj Gori. U posljednjih 15-tak godina crnogorsko planinarstvo je značajno omasovljeno i na dobrom je putu da poprimi dimenzije masovnog sporta. Značajno se povećao broj planinarskih klubova u zemlji i broj njihovih članova. Međutim, nijesu svi klubovi i članstvo u njima jednako aktivni, na jednoj strani imamo klubove sa relativno brojnim članstvom i malim obimom aktivnosti, dok na drugoj strani imamo i vrlo aktivne klubove sa malim brojem članova. Takođe, značajan broj ljudi se kreće i boravi u našim planinama, mimo planinarskih klubova i društava, samostalno ili vođeni od strane nevladinih udruženja, turističkih agencija i pojedinaca. No i pored ovih pozitivnih trendova, u svakom slučaju, broj naših ljudi koji odlaze i borave u planinama još uvijek nije ni približno na nivou razvijenih, pa čak ni na nivou susjednih zemalja. Planinarski savez Crne Gore kao krovna nacionalna institucija, u okviru raspoloživih kapaciteta, radi na promociji, razvoju i unapređenju planinarstva i stvaranju uslova za organizovanje i bezbjedan boravak ljudi u crnogorskim planinama. Međutim, moramo predano

raditi na daljem omasovljenju planinarske organizacije jer samo razvijen masovni sport može predstavljati kvalitetnu bazu vrhunskog sporta. Neophodno je uspostaviti novu i unaprijediti postojeću saradnju sa školama, fakultetima i drugim institucijama koje rade sa djecom i omladinom. Na pozitivnu percepciju planinarstva i planinarske organizacije u javnosti treba uticati promocijom i prezentacijom planinarskih aktivnosti putem štampanih

i elektronskih medija, kao i štampanjem i distribuiranjem planinarske literature. Uporedo sa omasovljenjem, a u cilju bezbjednijeg, sigurnijeg i kvalitetnijeg kretanja i boravka u planinama, neophodno je uspostaviti jedinstveni sistem opšteg planinarskog školovanja koji garantuje usvajanje osnovnih znanja i vještina iz područja planinarstva. Komisija za alpinizam, planinarstvo i ekspedicije donijela je u martu 2015. godine Pravilnik o opštoj plani-

narskoj školi PSCG (dostupan na sajtu PSCG).

Pravilnik je urađen na osnovu uporednih iskustava zemalja u okruženju, naročito Hrvatske, prilikom čega je Komisija vodila računa o našim specifičnostima. Komisija za planinarstvo, alpinizam i ekspedicije će u narednom periodu pružati logističku i drugu pomoć klubovima/društvima oko implementacije Pravilnika, kako bi već jesenas ili narednog proljeća imali prvu generaciju polaznika škole. U međuvremenu će Komisija i odabrati adekvatnu stručnu literaturu.

Opšta planinarska škola predstavlja jedinstveni osnovni oblik školovanja svih kadrova u PSCG radi sticanja opštih znanja i vještina iz područja planinarstva. Program škole je koncipiran tako da svim polaznicima daje osnovu za siguran i svrsishodan boravak u planinama i djelovanje unutar planinarskih klubova/društava, u skladu sa njihovim željama i preferencijama i uslovima sredine. Program opšte planinarske škole omogućava jedinstveno i kvalitetno osposobljavanje kadrova PSCG za nastavak školovanja na specijalističkim školama i drugim oblicima usavršavanja.

Organizator opšte planinarske škole može biti planinarski klub registrovan u PSCG, dva ili više planinarskih klubova registrovanih u PSCG (zajednička škola) ili KPAE u saradnji sa planinarskim klubovima/društvima.

Program opšte planinarske škole sastoji se iz praktičnog i teorijskog dijela iz sljedećih programskih oblasti:

- **Poznavanje planina:** nastanak i vrste planina, osnovni reljefni oblici u planinama, najpoznatije planine svijeta, crnogorske i planine susjednih zemalja
- **Planinarstvo kroz istoriju:** nastanak i razvoj planinarstva, alpinizma, ekspedicionizma, planinarskog skijanja i ostalih planinarskih specijalnosti do današnjih dana.
- **Savremena organizacija planinarstva kod nas i u svijetu:** svrha i ciljevi, struktura (planinarski klubovi i društva, savezi), PSCG, BMU, UIAA, članstvo (prava i dužnosti), planinarska etika.
- **Pripreme za odlazak u planinu:** psihička i fizička priprema, izbor cilja, planinarska literatura, izbor hrane i opreme za turu, uključivanje u već organizovane akcije, planiranje i organizovanje izleta ili ture, planinarska fotografija.
- **Planinarska oprema:** lična i zajednička oprema, tehnička oprema, izbor opreme prema vrsti i težini uspona, održavanje i čuvanje.
- **Boravak u planinama:** specifičnosti dužeg boravka u planinama, planinarski objekti (domovi, skloništa, bivaci) logorovanje i prinudno bivakovanje, pravila ponašanja u planini, voda i ishrana u planini, lična i kolektivna higijena u planinama.
- **Kretanje u planinama:** osnovna pravila za kretanje u ljetnjim i zimskim

uslovima pri usponu i silasku, tehnika, brzina, ritam i odmor, vrste terena, markirane i osigurane staze, mimoilaženje na osiguranim stazama, planinarske transferzale, vođenje u planinama, odnos vodiča i grupe, planinski turizam.

- **Orijentacija:** određivanje strana svijeta, približna orijentacija prema terenu i objektima, orijentacija pomoću karte i kompasa, topografski znaci, mjerilo, određivanje visine i profila terena, korišćenje GPS uređaja.
- **Planinska klima i meteorologija:** klima, obilježja vremena u visokim planinama, faktori vremena (temperatura, vlažnost, vazdušni pritisak, oblaci), atmosferske pojave, vremenske prognoze,
- **Osnovi penjanja i korišćenje tehničke opreme:** korišćenje principa »tri čvrste tačke« pri kretanju po strmom terenu, upoznavanje s osnovnom opremom (klinovi, užad, karabineri, cepin, dereze), izrada čvorova (vodički i bowline), navезivanje na uža, kretanje u navezi.
- **Opasnosti u planinama:** objektivne, subjektivne i tehničke opasnosti, otklanjanje i izbjegavanje opasnosti, signalizacija u slučaju opasnosti ili nesreće.
- **Prva pomoć:** smisao i značaj prve pomoći, provjera glavnih životnih funkcija, sprečavanje četiri glavne opasnosti (šok, krvarenje,

gušenje, infekcija), akutna visinska bolest, povrede i način pružanja prve pomoći.

- **Osnovi spašavanja i GSS:** obavještanje o nesreći, organizovanje spašavanja, transport unesrećenoga, GSS u Crnoj Gori, GSS u inostranstvu.
- **Osnovi speleologije:** pojam speleologije, osnovna speleološka oprema, vrste speleoloških objekata, istraživanje speleoloških objekata, zaštita jama i pećina, speleo turizam. Po mogućnosti posjeta turistički uređenoj pećini.
- **Zaštita prirode:** pojam i ciljevi zaštite prirode, uloga i zadaci planinara u zaštiti planinske prirode, zaštićena planinska područja u Crnoj Gori, Zakon o zaštiti prirode, Zakon o Nacionalnim parkovima.

od neophodnih vrsta nastavnog kadra, on može angažovati kadrove iz nekog drugog planinarskog kluba registrovanog u PSCG, ili zatražiti pomoć od Komisije za planinarstvo, alpinizam i ekspedicije.

Uspješno završena opšta planinarska škola i službeni sertifikat/diploma PSCG kojim se to potvrđuje, uslov su za dalje školovanje u okviru PSCG.

(autor je načelnik Komisije za planinarstvo, alpinizam i ekspedicije)

U slučaju da planinarski klub/društvo želi da organizuje opštu planinarsku školu, a nema na raspolaganju neku

HEROJI U MIRU

Događaj koji se zbio 1963. godine, obilježio je početak rada Gorske službe spašavanja u Crnoj Gori.

Dino Tuzović

Novine Nikšića, broj 16, 2015.

Bilo je to u Goliji 23. decembra 1963. godine, u selu Čarađu, na Somini - priča je Bora Počeka, starog planinarskog vuka nikšićkog PSD "Javorak" i Gorske službe spašavanja. Jedan mladić je, berući drva, upao u duboku jamu. Pronio se glas u društvu da je čovjek upao u jamu i da je poginuo. Otišla je ekipa. Njih pet: Boško Vulanović, Miloš Bojanović, Stevo Vujičić, Ratko - Gaga Lučić i Đurko Aničić. Vozio ih je Aćim Mandić, jednim našim starim "Đipom". Spuštali su se koliko su mogli, koliko su imali konopa za koji su se držali, teglili su a kako su prošli, ja u to vrijeme nijesam znao.

Drugi dan nakon toga, zovu mene i kažu:

- Boro, upa' je jedan čo'ek u jamu.

Mi smo bili sinoć, no da ne dužimo, treba da se ponovo ide.

- Će je ta jama?

- U Goliju.

- Pa što ste uradili?

- Spuštali se, svijetlili baterijama, ne mogli vidjeti ništa i vratili se. Treba i ti da ideš.

- 'Oću ja, mene je mило otić' iako je to žalosno. Mene je mило radit' taj posa'. Nije mi mило što je neko nastradao, no mi je mило da pomognem da se izvadi i da se preda porodici. Spakovali smo potrebnu opremu: vitlo, koturače, uzeli čeličnu sajlju, konopa tri - četiri, baterijske lampe i otišli tamo. Dugo idemo uz neku stranu.

- Će je to?

- Evo ođe.

Kad tamo, naroda puno došlo. Žena ne bješe, ni starih ljudi, no sve muškarci.

- Evo mu ođe kuća - pokazuju mi.

Sagnuti ljudi ćutke čekaju neke daske. Prave kovčeg.

No mi nastavi uz planinu Sominu i kad smo došli do vrha, raspremismo se. Niko ne raspoređuje ko će da ide u jamu.

Ja idem prvi dolje. Boško veli da ima konop dužine pedeset metara. Ne priča niko ništa. Svezao sam se. Rekao sam samo: spuštajte!

Spuštio sam se jedno pedeset metara, za dužinu konopa. Zaustavio sam se na jedan podinak kosi, škrip, koji je bio pun lišća uvelog i drveta sitnog. Dalje ne mogu ništa sam. Tražim pomoć. Treba da se spusti još jedan. Određujem: -Dajte mi Steva! Vičem kao iz bunara. Čujem Miloša gore. Čujem glasove i ostalih, ali ih slabo razumijem. samo vičem: dajte mi Steva!

Odvezao sam se jer im treba vratiti konop za Steva. Vičem: Vucite konop!

Ostao sam onđe sje-deći, stisko se, plašeći se da

me kakav kamen ne ubije u glavu. Prolijeće pored mene. Bojim se.

Stevo silazi i dolazi do mene. Tražio sam Steva da on dođe. On je kuražan i okretan i ne boji se. Imao sam u njega veliko povjerenje i bio siguran da će on to dobro uraditi. Na njegovo se uže može svak spuštiti.

Stevo nastavi da se spušta a ja ostanem da držim vezu između nas i Miloša, Đurka, Boška i Aćima.

- Vidiš li što, Stevo? - pitam.

- Ne ja - veli - ne vidi se ništa. Ovamo je voda, pravo jezero.

- Kakva voda boga ti?

Komandujem: Stevo, odveži se i ostani tu. Poručujem gore: - Vucite sajlju. Tražim da spuste Gagu Lučića, najhrabrije planinarsko srce. Gagu su spustili do mene. On je ostao tu kao veza. Bez njega ne bismo mogli ništa.

Uzeo sam sajlju Gagu i sišao do Steva. Baterija neka ćorava, a pećina velika ka' manastir. Dolje neko kamenje i stijenje koje se vjekovima oburdavalo. Jezero koliko pogled baterijom može da dokuči. Osjećam da voda teče negdje dolje. Pod svjetlošću, rekao bi, dolje je grad. Svjetluca ono trulo drvo u vodi.

Poručujem preko Gage da nam naprave čengele. Neka zabiju eksere ili nešto čime bismo razili u vodi i zakačili i da nam pošalju jedno pet-šest metara konopa.

Teško je uspostaviti vezu sa Gagom. Jedva me razumije, a i ja njega. Veliko je rastojanje u pećini. To je provalija. Jama bezdanica.

Čekamo.

Kad evo Boško, Đurko i Miloš spustili niz konop neku torbu. Unutra

Sjećanja davna - sjećanja bliska

neko drvo. Zabili čivija, onih velikih, napravili kuke i nešto kao jež. Spuštali oni to do Gage, Gaga spušta do nas.

- Čuvaj se Stevo, ti se skloni, ako što pane, ubiće samo mene - kaže. Došao sam na sred mjesta gdje sam računao da je mogao potonuti nastradali. Podamnom stijena, prava, usječena. Voda dopire do mojih nogu. Izvire iz stijene, udara me u noge i neđe ponire. Bacim čengele na jedno pet metara. Ono drvo sa kukama potonu. Ja vučem, vučem...

- Ima li što? pita Stevo.

- Nema ništa, odgovaram.

Ponovo, bacim na drugu stranu, na jedno metar dalje. Vuci, vuci, neće konop dalje. Stevo pita da se konop nije zaglavio. Ne znam, teglim, vučem, čoram onom baterijom po vodi, kad izvuci nešto a ono neko drvo. Valjda, kad je neko brao drva, pa propalo. Bila je to velika čepanica puna mahovine. Izvadim je i maknem.

Ponovo bacim i zakačim.

- Evo, Stevo, nešto drugačije od onoga. Uperim bateriju, ali ona nekad svijetli, nekad ne svijetli. Razaznajem, nešto se bijeli. Primjećujem, zakačio sam, bogami za džemper. Nije džemper no za potkošulju. Seljaci kad idu u planinu nose ovako pleteno đile. Zakačio sam ga za njega. Pitam se šta ćemo sad, po ko zna koji put. Silna momčina, krupan, ruke snažne. Nikad nijesam vidio takvog momka.

- Nemoj ti, Stevo, no ću ja uhvatiti za kaiš. Imaše kaiš. Vojnički, jak. Na ivici stijene je ali ne mogu da ga uhvatim, ne da mi sajla. Ipak, ne mogu ga izvući. Težak je, a ja nemam snage i umoran sam. Pod zemljom nema dovoljno vazduha. Gubimo dah. Govorim Stevu da mi vuku sajlu gore, ali crni Boro, ona sajla hoće da me skoro udavi. Stevo vidi, svjestan opasnosti i bogami, priseban, hitro komanduje: Spustite sajlu, spustite sajlu! Sajla se spušta i ja se malo povratim. Stevo mi spasi život.

Kažem Stevu:

- Stevo, priđi ovamo, uhvati ga za kaiš, pa ćemo ga zajedno izvući iz tog korita i iz vode.

Tako ga izvučemo.

Au, Stevo, teško li je, kažem prvi put.

Unutra je mrak, ne vidi se ništa. Nema vazduha, znojimo se. Od baterijskih lampi nije velika korist.

Prvo smo momka pregledali. Nije bio nigdje slomljen. Ukočen. Gumeni opanci su bili spali prilikom pada. Bio je bos. Samo majca pletena, vunena. S lijeve strane, iznad uva rana. Prilikom pada on je negdje ubio glavom. Tako je i poginuo.

Moramo brzo odlučivati i donositi rješenja. Dajemo nalog da se Gaga izvuče, odakle je držao vezu. Gagu izvuku i pošalju nam u jednom rancu šatorsko krilo koje smo tražili, zatim konop i drugo da ga vežemo i spremimo. Izvuku Steva na mjesto Gagino, zatim dajemo nalog da mene izvuku, pa Steva i nesrećnog momka.

Kad smo izašli gore, Stevo kaže:

- Na tri žice su te izvukli. Ostale su se pokidale tokom rada, pa se sajla jedva držala. Napolju je bio mrak. Ponoć. Mraz. Naložili su vatre. Niko ne priča. Niko ne prilazi. Svi ćute. Od četiri popodne bili smo u jami dubokoj 130 metara. Punih osam sati pod zemljom.

Nesrećnog mladića su položili u onaj drveni kovčeg što su ga seljani ručno napravili. Bio je jedina. Oca nije zapamtio. Upravo se bio vratio iz vojske. Imao je majku i dvije-tri sestre. Sirotinjska kuća. Iskopani dom.

Tu, u komšiluku, prenoćili smo do jutra. Nijesam moga' da se naslonim na jednu

klupu, a jesam moga' da se naslonim na jednu klupu a ni da zaspi.

Sjutradan smo ga sahranili na seoskom groblju.

Stevo Vujičić se pobratimio sa madićevim sestrama. Mladićeva majka je izrazila želju da posini članove "Javorkove" službe spasavanja. Do kraja života ih je tako i osjećala.

Popodne, kasno, krenuli smo svojim kućama. Bili smo tužni u dnu duše. Porodici je značilo kao da smo spasili život momku, kad je mogla da ga ljudski sahrani. Vratili smo se redovnom životu.

- Nakon godinu dana- završio je Boro Poček priču, išli smo ponovo u Goliju i posjetili porodicu u Čarađu. Dočekali su nas suznih očiju i otvorena srca.

U tradicionalnoj anketi "Večernjih novosti" za najplemenitiji podvig godine, našla su se i šestorica hrabrih Nikšićana- za ostvareni podvig u Goliji.

Taj 23. decembar 1963. godine, uzima se kao datum osnivanja Gorske službe spašavanja PSD "Javorak" u Crnoj Gori i od tada se redovno, svake godine, obilježava kao njen dan.

Osnovana je služba koja je u svom višedecenijskom postojanju postala legenda po humanom djelovanju i spašavanju ljudskih života. Njeni članovi postali su heroji u miru.

IVUK IM SE SKLONIO SA PRTINE

U opštoj uskovitlanosti, koja kao neka savremena guba razara ljudskost u čovjeku, humanost je, ma koliko moralno osipanje bilo pogubno, vrlina koja još čuva vjeru u čovjeka. Većih ambasadora te uzvišenosti, na ovim prostorima teško, da je naći od predstavnika Gorske službe spasavanja iz Nikšića.

Mladen Kuček

Novine Nikšića, broj 5, 2014.

Upravo je ovih dana tačno 50 godina od njihovog ozvaničenja prve akcije, koja je bila uvod u stalne podvige. Boljeg sagovornika o GSS nije smo mogli imati od Stevana-Steva Vujičića, sada penzionera, koji je već, odavno, planinarska legenda ne samo Nikšića, već i Crne Gore.

U svojoj skromnoj garsonjeri dočekuje nas izuzetno srdačno, ma koliko on, kao i sve mu kolege, imaju otpor prema publicitetu. -Nikada nijesmo željeli slavu na tuđoj nesreći, najčešće smo bili grobari, koji su izvlačili beživotna tijela- skroman je Stevo, koji uvijek u prvi plan ističe svoje kolege. Nije nas uskratio za zadovoljstvo podsjećanja na neke od tolikih akcija.

Njegova su sjećanja tako bogata i slikovita da je pravi grijeh svesti ih na samo jedan novinski članak. Podsjeća nas da je ova služba proistekla iz Planinarskog društva „Javorak“, koje je formirano brzo poslije II svjetskog rata, nastavljajući tradiciju planinarenja, koju je začeo još neumorni gimnazijski prof. Stojan Cerović. Za razvoj planinarstva i GSS posebno ističe zasluge Miloša Bojanovića, Boška Vulcanovića, Mila Agramovića, dr Toše Đurovića, dr Raca Mijanovića, često naglašavajući da im je najveće priznanje bilo pomoć unesrećenom, posebno kada su bili u životnoj opasnosti. Sve su to bile akcije nemjerljivog humanizma, a ono od čega su se finansirali su

bili radovi-akcije najčešće za Elektroprirodu Crne Gore.

Sami planinari su bili vrlo aktivni i svima od pomoći pa se odlično sjeća da su krajem pedesetih godina na Selačkoj strani, kod Lukova, spasili dvadesetak drobnjačkih đaka koji su se uputili u zavičaj, a kao uspomenu na tu akciju dugo je čuvao čarape, dar jedne spašene učenice, a koje je kasnije poklonio sinu Danilu prilikom prve himalajske ekspedicije.

U ljeto 1963. tečaj na Medvedniku kod Zagreba (sa kolegama Svetislavom Ključevim i Borom Počekom), kao da je nagovijestio i prvu akciju GSS, a ona je nažalost ostala u tužnom sjećanju, jer su poslije nadljudskih napora iz bezdane jame, na planini Somini, izvukli iz jamskog jezereta tijelo mladića. Akciju je vodio Miloš Bojanović, a pored njega još su učestvovali: Boško Vulcanović, Ratko-Gaga Lučić, Boro Poček, Đurko Aničić i on. Radilo se noću, vrlo primitivnim sredstvima, pozajmljenim od „Boksita“ i Vatrogasne službe, a u saradnji sa organima reda.

Stevo priznaje da je tada osjetio određeni strah, ali „Strah je veliki saveznik, ako ne paralize“ - lekcija mu je iz te prve zvanične akcije, krajem decembra 1963. godine.

Potom su uslijedile nebrojene akcije, širom Crne Gore, a same godine su tu do-

nekle problem, jer je sve to bilo vrlo teško popamtiti, utoliko više jer je prije par godina sa vatrom, koja je progutala planinski Dom, izgorjela i obimna arhiva, ali ta povremena vremenska nesigurnost, ni najmanje ne krnji vjerodostojnost kazivanja ovog čelnika, vjerovatno najuspješnije planinarske porodice u Crnoj Gori. Stevo sa mnogim priznanjima (osvajajući Mon-Blana, Monte Roze, Grosghlokhnera, sa 14-15 godina prvi instruktor GSS u Crnoj Gori, jedanaest puta prvak Crne Gore, kao član ili vođa planinarsko-alpinističkih ekipa ili timova koji su se takmičili u orijentiringu, nosilac Ordena zasluga za narod, kao i kolege mu Boško Vulcanović i Miloš Bojanović, Zlatne plakete PSCG u 40-oj godini jubileju GSS, ...), smatra da

su ga nadmašili i sin mu Danilo (krajem osamdesetih nadomak osvajanja Everesta, Državni prvak SFRJ, osvajač Akonkagve), brat Zdravko-osvajač Ararata, te posebno sinovac Đorđije 2010. sa Vujovićem i Blečićem osvajač Mont Everesta!

Brzo po osnivanju odolio im je i taj veliki izazov, „Nevidio“, do prije njih neosvojivi i zastrašujući, opasni kanjon, gotovo neprohodni rijeke Komarnice, a pored njega ekipu su činili: Miloš Bojanović - vođa, Boško Vulcanović, Božo Kontić, Šunja Mrvaljević, Pajo Vučurović, Ratko - Gaga Lučić, Mijo Kovačević, Vlado Mićunović, Milan Pešić i Milun Tadić.

Najviše muke im je zadavalo, po više mjeseci, neprohodno Krnovo, to su kad - kada bile prave golgote, frontalna borba sa opakom prirodom, koju su srećom - uvijek pobjeđivali. Neizbrisivo mu je i sjećanje, sredinom sedamdesetih, kada su do Šavnika nosili, preko trideset kilograma tešku, radio stanicu, jer su sa Šavnikom uvijek bile slabe veze. Gotovo sve vrijeme tu radio stanicu je na leđima nosio čuveni atletičar, maratonac ing. Mileta Božović.

Ali, praćenje TV ekipe iz Beograda, (koja je za tu reportažu osvojila jednu evropsku nagradu) možda je najinteresantnija storija, između ostalog, zbog popravljivanja kamere pletećom iglom i limicom u

BAJKOVITA LJEPOTA CRNE GORE

VJEČNA LJEPOTA (H)RIDSKOG JEZERA

Zadivljujući je nesvakidašnji mir i tišina, koju remeti samo cvrkut ptica, koja se osjeća prilikom dolaska do jezera.

Piše: Mr Mirko Jakovljević

Radovanovoj kafani na Bukoviku. -Ne diraj to, nije ti to traktor- dobacivao mi je jedan gorštak, ali kamera je spasena, a sa njome važni snimci. Kasnije desio se gotovo nestvarni susret sa vukom. -Usred prtine u povratku, negdje oko Krnova, mećava sa lapavicom bije u oči, a u susret nam ide vuk. Stojimo naspram njega nepomično, gledamo se i mislimo 'očemo li stavljati nož na štap od skija, ali vuk popušta, sklanja se i gotovo tone u veliki snijeg. Samo metar od nas, ovezli smo čamac sa opremom, mašući mu i govoreći „srećno vuče, srećan put“. - U tom momentu vuk je bio u nevolji, mi smo bili u nevolji i to nas je gotovo povezalo, tako da nam je on izgledao kao neki srodnik, neki prijatelj. Bilo je i to sredinom sedamdesetih godina.

Još je bilo sijaset krnovskih iskušenja-spasavanja porodilja, ranjenih, bolesnika, ali Stevu sigurno da je najteža bila akcija spasavanja slovenačkog alpiniste Leskovec Petera, iz Črne na Koruškem.

- Mislim da je to bilo 1976. godine, Peter je bio posve bespomoćan na vrhu Koplje, na teško osvojivim Prokletijama. Na trenutke očajan, govorio je da će skočiti sa stijene ako ga ostavimo. Poslije dva dana spasli smo ga moja grupa i ja...

I tako bi se moglo gotovo unedogled jer je veliki spisak podviga GSS, kada su, ne misleći na svoje, spasavali bezbrojne ugrožene živote, za što od brojnih priznanja imaju i Nagradu „18. septembar“, ali, mišljenja smo da bi i neka fina ulica u gradu mogla da dobije njeno ime, kao i da se iznad tog surovog kanjona Nevidio postavi prigodna spomen ploča sa imenima jedanaestorice, koji su ga prvi osvojili.

A neobjašnjivi nehaj društva, povodom ovog velikog jubileja-pola vijeka GSS, je propali planinarski dom na Bukoviku, ali to je za neku drugu priču. Na kraju GSS želimo srećan jubilej, sa željom da im i podmladak bude kao i osnivači, ali i da imaju što manje spasilačkih akcija, posebno onih sa najmanje željenim ishodom i još mnogo finih rođendana, kao i društveni status kakav odavno zaslužuju.

Mislimo da je posebno nehumano nedovoljno cijeniti, ili još gore, zanemarivati i ne isticati humanost!

U jednoj pjesmi se kaže „nigdje nebo nije plavo kao iznad Crne Gore“. Takođe, u jednoj šali se ističe da je čovjek koji je skočio na zemlju sa najviše tačke iz vasion konstatovao istu činjenicu. Šalu na stranu, jedno je, ipak istina. Crna Gora prepoznatljiva je kao zemlja sa živopisnim predjelima i prelijepom prirodom. Planine, jezera, more jedinstveni su u okruženju i privlače pažnju kako turista tako i onih kojima je u opisu zanimanja proučavanje prirodnih staništa. Posebnom ljepotom zrače planinska jezera. Od brojnih planinskih prirodnih dragulja, (H)Ridsko jezero jedno je od najljepših. Iako važi za takvo, rijetki su oni koji, iako znaju za to jezero, njemu i pohode. Smješteno je u sjeveroistočnom dijelu Prokletija, na 18 kilometara od Plava na nadmorskoj visini od 1970 m, vazdušnom linijom od granice sa Albanijom na nešto više od dva kilometra. Priroda se u slučaju stvaranja jezera nije poigravala. Izgleda da je namjerno i brižljivo vajala reljef. Jezero je okruženo visokim planinskim vrhovima. To su Rikavački krš (2374 m), sa istoka, sjeverozapadno, Velika hrid (2011 m) a sa južne strane vrhom od (2194 m). Doći do jezera prava je pustolovina. Šumskim putem uz dolinu Komarače i uz Ridski potok gdje na oko dva i po kilometra prije jezera put nestaje i postaje jedinstvena i živopisna planinska staza. Krivudajući lijevo desno, gore- dolje ona vas vodi kroz četinarsku šumu. A onda, za nešto više od pola sata gotovo da zastane dah a pogled „puca“ od ljepote. Kao iz jutarnje izmaglice pomalja se jezero, lijepo poput tek rođenog djeteta. Sa bistrom vodom od prolječnih kiša, otopljenog snijega i vodom iz izvora sa samog dna i uz samu obalu jezera koja se blago talasa tek toliko da zamuti vaš lik u njoj. Sa kristalno modrom plavom bojom, tamo gdje je dubina veća i poput bijeline šampanjca tamo gdje se oko hridi kovitla pjena. Pokušate li da se umijete, osjetićete hladnoću koja „grije“, vraća krv u obraze, koči prste i zateže kožu lica. Ako pokušate da ugasište žeđ, rizikujete da dobijete upalu grla. Naime, zbog nadmorske visine i izuzetno visoke, guste četinarske šume voda je oko 16 i po stepeni Celzijusa i tokom ljetnih mjeseci.

Pogledate li unaokolo osjetićete damare srca izazvane nesvakidašnjom ljepotom prirodom izvajane okoline. Zato i nije čudo što je uvaženi prirodnjak Jovan Cvijić, za reljef oko (H)Ridskog jezera u podnožju istoimenog planinskog krša, rekao da je najočuvaniji na širim regionalnim prostorima. Dosta je krupnog kamenja duž obale a i u samoj vodi. Poznati prirodnjak Stanković je objavio podatke da je jezero dugačko 295 metara, široko 175 i da je najveća zabilježena dubina u sjeveroistočnom dijelu 5,1 metar. Jezero je bogato ribom, a okolina koja pripada lovištu „Bogičevica“ ima dosta divljači. Najviše divokoza, srna, ptica... Ono što je, međutim, zadivljujuće je nesvakidašnji mir i tišina koju remeti samo cvrkut ptica, koja se osjeća prilikom dolaska do jezera a i uz samu obalu. To je jedno od onih mjesta kojima se poslije prve posjete uvijek vraća. U svako doba godine. Jer, ljepota (H)Ridskog jezera je vječna. Kao i Crna Gora.

TAJNOVITA I ČUDESNA HAJLA

Hajla je i nepredvidiva planina. Velika su temperaturna kolebanja koja se mijenjaju iz časa u čas. Pomenuću da je 1968. godine živa u termometru na ovom prostoru dostizala i -38 Celzijusa, naglašava Kurtagić.

Piše: Mr Mirko Jakovljević

Planinarsko- skijaški klub "Hajla" osnovan je u Rožajama, davne 1953. godine okuplja aktivnih četrdeset pet članova. Više od šezdeset dvije godine planinari i skijaši Kluba ostvaruju dobre rezultate u osvajanju domaćih, evropskih i svjetskih vrhova. Tako će ostati kao imperativ budućim planinarima uspješan pohod Rožajaca na Himalaje 2013. godine i osvajanje vrha "Ajs Spik" koji je na visini od blizu 6900 metara. Zastava kluba "Hajla" zavijorila se i na Materhoku i Mon Blanu. Planinari iz Rožaja imaju sreću što se na području njihove opštine prostire planina Hajla. Njeni planinski masivi su kada je riječ o planinarskoj, ali i ukupnoj turističkoj ponudi sjevera Crne Gore čudesni, mistični, jedinstveni i nedovoljno iskorišćeni, i odlična su osnova za dalje upoznavanje i

valorizaciju u oblasti turističke privrede. U proteklim godinama u Planinarskom klubu radilo se u skladu sa mogućnostima, kaže Fevzija Feka Kurtagić i dodaje da je nedostatak finansijskih sredstava uslovio i stvaranje neadekvatne infrastrukture. - *Za uslove u kojima radi, planinarski klub "Hajla", infrastruktura je više nego dobra. Na nadmorskoj visini od 1900 metara podignut je Planinarski dom "Grope". Nalazi se na oko 17 kilometara od Rožaja. Objekat zadovoljava propisane standarde a smještajni kapaciteti su 40 ležaja. Visina najvišeg vrha na Hajli je 2403 metra i do njega mogu doći obučeni planinari, ali i oni koji se prvi put susreću sa planinom i njenim zahtjevima. - Planinarima i turistima su na raspolaganju licencirani vodiči. Njih je kod nas 34 i pre-*

poručujemo ih onima koji prvi put pohode na ove naše vrhove. Ovo kažem s dužnim poštovanjem svim planinarima, jer, Hajla je zahtjevna planina i jedini prostor na Balkanu gdje najviše ima Runolista, zatim medvjeda, divokoza i druge divljači. Takođe, Hajla je i nepredvidiva planina. Velika su temperaturna kolebanja koja se mijenjaju iz časa u čas. Pomenuću da je 1968. godine živa u termometru na ovom prostoru dostizala i -38 Celzijusa, naglašava Kurtagić. Inače, osim prelijepe prirode koja ovdje nije štedjela svoje, umjeće, planinarima i svim ljubiteljima prirode i zdrave životne sredine na raspolaganju je i izvor "Biser vode". Za tu, planinsku i ledenu vodu kažu da je ljekovita. Izvor i ljekovita svojstva vode svakako mogu da se valorizuju u okviru ukupne turističke ponude tog kraja opštine Rožaje i sjevera Crne Gore.

Priznanje Kurtagiću

Povodom 30. septembra, Dana oslobođenja Opštine Rožaje, Fevzija Feka Kurtagić je dobio plaketu za posebne zasluge za razvoj sporta u Rožajama. Pored zasluga u dugogodišnjem vođenju PSK "Hajla" i razvoju skijaškog sporta posebno je naglašena njegova zasluga u razvoju planinarstva u Crnoj Gori i Rožajama. Njegovim angažovanjem sagrađen je planinarski dom na planini Hajli, u mjestu Grope. Dom je postao najomiljenije stjecište planinara iz regiona. Članovi PSK "Hajla" su osvojili skoro sve evropske vrhove, a dosegli su i do Himalaja. Na inicijativu Fevzije Kurtagića u Rožajama je po prvi put formirana GSS, koja je nastala kao nužna potreba za razvoj planinarstva u ovom kraju, GSS nosi naziv "Dermando", a svoje aktivnosti razvila je zahvaljujući podršci instruktora Francuske planinske žandarmerije, koja se bavi spašavanjima u planinama, a čiji instruktori dolaze u Crnu Goru i vrše obuku spasilaca. Njegova aktivnost je prepoznata i od nedavno je i član Upravnog odbora Planinarskog saveza Crne Gore.

Još jedan u nizu planinarskih uspjeha

Pohod na Lenjinov vrh 7134 m na Pamiru

Piše: dr Dragan Bulatović

Članovi Planinarskog kluba "Visokogorci" Crne Gore su od 29. jula do 21. avgusta 2015. godine izveli planinarsku ekspediciju "Pamir 2015." Pamir je planinski vijenac koga čine planine: Tijanšan, Karakorum, Kunlun i Hindukuš i dio je velikog planinskog masiva Himalaja. Neki kažu da "Pamir" na starom persijskom jeziku znači "krov svijeta". Čuveni "put svile" u prošlosti je prolazio prevojima i stepama ove prelijepe planine. Veći dio pamiorskog vijenca se nalazi u Tadžikistanu, dok manji dijelovi pripadaju Kirgistanu, Avganistanu, Kini i Pakistanu. Pamir je vjerovatno jedan od najmanje posjećenih planinskih vijenaca na svijetu iako posjetioci nudi gorostasne vrhove, veličanstvene pejzaže, slikovite ruralne prizore i susret sa jednom za nas novom i lijepom kulturom. Ljudi koji tamo žive od pamtivijeka su nomadi koji se kreću stepom živeći od uzgoja stoke. Oni žive u jurtama (jedna vrsta šatora sa drvenom konstrukcijom i pokrivkom od višeslojnog platna i ovčije vune) i poznati su po svojoj gostoljubivosti. Koliko je jurta važna za ove ljude, govori podatak - da je prikazana na zastavi Kirgistana i grbu Kazahstana.

Najpoznatiji vrhovi na Pamiru su: Vrh komunizma (7495 m) (Ismail Samani), Lenjinov vrh (7134 m) (Ibn Sini), Vrh pobjede (7439 m) (Čengiš Čokusu), Vrh Korženevskaya (7105 m)

i Hantengri (7010 m). Nazivi u zgradama, koje su ovi vrhovi dobili krajem 90-tih godina još uvijek nijesu zaživjeli među alpinistima, a ni među agencijama koje organizuju servis za planinare u ovom dijelu svijeta. Svi ovi vrhovi nalaze se u Zajednici nezavisnih država (Sovjetski Savez do 90-tih godina XX vijeka) a alpinisti koji popnu svih pet vrhova dobijaju nagradu "Sniježni leopard".

Cilj naše ekspedicije bio je popularni i veoma izazovni Lenjinov vrh u Kirgistanu, koji doseže visinu od 7134 m, inače drugi po visini u ovom planinskom vijencu. Ekspedicijski tim su činili naši istaknuti alpinisti: Milan Radović, Dušan Bošković, Ivan Femić, Boris Čelebić i dr Dragan

Bulatović - vođa ekspedicije. Najzahtjevniji zadatak u pripremnoj fazi ekspedicije, kao i obično, bio je prikupljanje finansijskih sredstava, no na kraju smo zahvaljujući ličnom angažovanju svih članova tima i razumijevanju naših sponzora i donatora uspjeli da prikupimo neophodna sredstva. Za pamiorski izazov naporno i sistematski smo se pripremali u našim planinama gotovo osam mjeseci, tako da smo na ekspediciju pošli fizički i psihički dobro pripremljeni.

Let na relaciji Tivat-Moskva 29. jula 2015. protekao je u najboljem redu, ako izuzmemo nervozu zbog torbe sa zajedničkom opremom koju smo tog jutra zaboravili u Podgorici. No ipak, navede-

na oprema je zahvaljujući angažovanju naših klupskih drugova i pomoći prijatelja iz Montenegro erlajnza stigla u Moskvu jednim od narednih letova, pa smo mogli nastaviti dalje po planu. Od Moskve do Oša, najvećeg regionalnog centra na jugu Kirgistana, letjeli smo Siberia Airlines-om. Oš je vrlo star grad, osnovan od strane Arapa kojima je predstavljao trgovački centar na razmeđu puteva između istoka i zapada, danas je to grad od preko 200 hiljada stanovnika, sa lošom komunalnom infrastrukturuom i tipičnom sovjetskom arhitekturom. Najjači utisak na nas je ostavio čuveni Jayma Bazar, najveći u Centralnoj Aziji. Na njemu se prodaje sve, od voća, povrća, začina,

Dragan Bulatović na Lenjinovom vrhu 7134 m.

Milan Radović na Pamiru

čajeve, tekstilne robe do mobilnih telefona i drugih elektronskih uređaja koji stižu iz obližnje Kine. Najviše smo bili impresionirani raznovrsnošću ponude začina i voća, kao i proizvodima tradicionalnog kovačkog zanata - čuvenim azijskim noževima. Trgovci su nasmijani i jako ljubazni i zaista bilo je zadovoljstvo cenjkati se sa njima oko suvenira i raznoraznih sitnica koje smo trgovali.

Od Oša do 250 km udaljenog baznog kampa Achik Tash na Pamiru putovali smo minibusom, u kome su, pored našeg tima, bili: jedan Francuz i braćni par iz Poljske. Prvih 200 km kretali smo se drugim po visini međunarodnim putem na svijetu Pa-

mir Highway (na ruskom "Pamirski trakt") koji povezuje Oš sa Dušanbeom, glavnim gradom Tadžikistana, najviša tačka na ovom putu nalazi se na prevoju Ak-Baital pas, na visini od 4655 m. Da bismo stigli do Pamira prvo smo prešli lijepu i prostranu planinu Ataj sa najvišim prevojem na visini od 3600 m. Nakon pređenih 200 kilometara, u blizini granice sa Tadžikistanom, napustili smo glavni put i poslednjih 42 km smo se vozili makadamom preko Pamirske stepe. Usput smo nailazili na stada govedi i ovaca koje su ovdje uglavnom crne, nomadske jurte i veselu dječicu ispred njih. Kasno popodne tog sunčanog dana, umorni od višesatne vožnje,

ali puni lijepih utisaka, stigli smo u bazni kamp agencije Ak Sai, gdje nas je dočekaio ljubazni lider Gruzijac Gia Tortoladze, iskusni alpinista sa brojnim podvizima koje je izveo na Pamiru i Himalajima. Smještaj u baznom kao i u ABC kampu je udoban, hrana dobra a osoblje ljubazno i predusretljivo.

Dužina rute od baznog kampa do vrha je oko 30 km, dok je visinska razlika skoro 4 hiljade metara. Pored baznog kampa Achik Tash na visini od 3600 m, na ruti se nalaze još tri kampa za aklimatizaciju i boravak ABC 4400 m, C1 5300 m i C2 6200 m. Neke ekspedicije podižu i kamp C4 na visini od 6400 m, što im znatno olakšava summit day, međutim, kako je u tom slučaju potreban jedan dan više za uspon i još jedan za povratak, mi ga nijesmo koristili. Glavne opasnosti na ruti su bezbrojne glečerske pukotine, naročito između kampa C1 i C2, niske temperature i jake vjetrove koji duvaju na velikim visinama, kao i sniježne i kamene lavine u reonu kampa C2. Ovome treba dodati i jako velike distance između kampova sa dugačkim travezama i jako eksponiranim djelovima. Iako ruta nije posebno tehnički zahtjevna, zbog navedenih karakteristika uspon na Lenjinov vrh predstavlja vrhunski rezultat u planinarstvu. Statistika za ovu sezonu govori da je uspješnost izlaska na vrh bila oko 17%. Statistički gledano, naša akspedicija je znatno iznad tog prosjeka jer od petočlanog tima na vrhu su stajala dvojica ljudi.

Poslije par dana boravka u bazi i aklimatizacionog uspo-

na na Petrogovsko pik preselili smo se u ABC kamp. Tokom ove dionice, duge oko 13 km, treba se sa 3600 m popeti na prevoj visok 4200 m i ponovo spustiti dvjesto metara niže, pregaziti plahovitu planinsku rijeku i onda popeti do ABC kampa na visini od 4400m. Smjer našeg uspona od ABC kampa do vrha je bio tzv. Razdelnaya route koja vodi preko sjeverozapadnog sedla.

Prvih dana u ABC-u dočekala nas je neuobičajeno visoka temperatura za ove visine, kiša koja je padala gotovo do 6 hiljada metara doprinijela je otvaranju novih ledničkih pukotina, čestom mijenjanju staze i suočavanju sa visokim rizicima od lavina. No, uprkos tome, naša aklimatizacija je išla dobrom dinamikom, čak ispred plana. Nakon par dana provedenih u ABC-u sa par aklimatizacionih uspona na okolne vrhove, preselili smo se na C1, proveli tamo dvije noći, napravili iskorak do C2 i vratili se ponovo u ABC, čime je proces aklimatizacije uspješno završen. Ostalo je da se odmorimo i čekamo povoljno vrijeme za summit day, međutim, kao i obično na ekspedicijama, planina nastavlja da nas testira postavljajući pred nas nove izazove. Koliko god da smo fizički i psihički spremni, nikada ne možemo biti sigurni kako će naš organizam reagovati na novu visinu i kako će prihvatiti ishranu koja se na ekspedicijama značajno razlikuje od one svakodnevne. Zbog takvih problema naši drugovi Dušan i Boris odustali su od završnog uspona i ostali u ABC kampu, odakle su ostatku ekipe pružali ne-

sebičnu podršku. Treći član tima Ivan, zbog problema sa visinskom bolešću, morao je odustati tokom završnog uspona. Na završni uspon smo krenuli 14. avgusta 2015. u 3 sata poslije ponoći, pored Ivana, Milana i mene u ekipi su biliiskusni poljski alpinista Robert Čolewa i njegova supruga Ela. I pored dobre vremenske najave, i nekoliko lijepih uzastopnih dana, naš summit day je donio nova iskušenja u vidu velike hladnoće i orkanskog vjetra koji je bukvalno prijetio da nas oduva sa grebena. Nakon nekih sat vremena Ivan i Ela su odustali i vratili se u C2. Milan i ja, vođeni jakom željom i naoružani iskustvom sa prethodnih ekspedicija, dobro smo napredovali prema vrhu, uprkos svim izazovima. Konačno u 1 sat i 30 minuta, nakon 10 i po sati uspona od posljednjeg visinskog kampa, stigli smo na Lenjinov vrh, visok 7134 m. Robert se popeo dva sata prije nas. Ogroman vjetar i hladnoća zadavali su nam muku da napravimo dobru zajedničku fotografiju putem samoo-

kidanja na foto aparatu, no, na kraju smo, ipak, nekako uspjeli. Uslijedio je težak povratak, jer iscrpljenost, visina, izuzetno duga staza i meteo situacija uslovlili su vrlo spori silazak. Potpuno iscrpjen vratio sam se u naš šator na C2 oko 21 sat, dok je Milan stigao sat vremena prije mene. Nakon provedene noći, koja je za mene bila teška, praćena kašljem i izbacivanjem gustog sekreta iz pluća, što je posljedica velike hladnoće i ogromnih napora, sutradan smo nastavili spuštanje do ABC-a gdje nas je čekao Dušan. Boris i Ivan su već bili u baznom kampu gdje smo im se nakon dva dana i mi pridružili. Uspješan završetak ekspedicije proslavili smo uz pivo i votku, zajedno sa novim prijateljima iz Poljske i drugih zemalja koje smo stekli tokom ekspedicije. Javila se i ideja za zajedničku crnogorsko - poljsku ekspediciju na neki od visokih svjetskih vrhova, možda, već naredne godine.

Tako je završena još jedna uspješna priča našeg planinarskog kluba. Bio je to veliki

NIKŠIČKI PLANINARI NA KROVU EVROPE

Za planinare iz Nikšića i uspon na najviši vrh Evrope Elbrus nije predstavljao težak zadatak. Naime, šestočlana ekspedicija jednog od naših najboljih planinarskih klubova "Javorak" u prvoj nedjelji jula ove godine osvojila je 5642 metra nadmorske visine, krov Evrope i Kavkaza u Rusiji. Dragutin Vujović, Ivan Kalezić, Nikola Blečić, Marko Blečić, Dušan Vujić i Željko Žugić uprkos lošim vremenskim uslovima, stali su rame uz rame uz planinare koji su osvajali jednu od najopasnijih svjetskih planina. Da podsjetimo, da je 2004. godine Elbrus bio nedostižan za 48 planinara koji su prilikom penjanja smrtno stradali. Nikšićki planinari pokazali su spremnost i visoku obučenost u savladavanju svih zamki surovog Kavkaza od aklimatizacije do boravka na ekstremno niskim temperaturama i u uslovima jake mećave. Veliki uspjeh Nikšićana na neki način je doprinos obilježavanju značajnih jubileja kada je planinarstvo u gradu pod Trebjesom u pitanju. Pet godina je od osvajanja Mont Everesta. Takođe, cijela 2015. godina je i u znaku godišnjice i istorijskih pedeset godina prolaska planinara "Javorka" kroz kanjon Nevidio. Postignuti rezultati prilika su da se još jednom pohvali dobro organizacija rada u Klubu, ali i da se oda počast Ratku Gagi Lučiću koji je izgubio život vadeći utopljenicu iz rijeke Morače, a u čiji pomen se tradicionalno organizuje memorijal na Vučju.

M.J

zajednički uspjeh svih članova tima, tima koji je funkcionisao na najbolji mogući način. Donosili smo mudre i racionalne odluke koje su dovele do toga da se vratimo kući srećni i zadovoljni, zdravi i veseli. Naravno, uspjehu su doprinijeli svi članovi

našeg kluba koji su tokom mjeseci priprema davali svoj doprinos da stignemo do još jednog cilja u visokim svjetskim gorama. Takođe, oni su nas zajedno sa našim porodicama i prijateljima, bodrili tokom ekspedicije i vjerovali u naš uspjeh.

Istraživanja najdublje jame u Crnoj Gori

KRALJICA CRNOGORSKOGA KRŠA

Piše: Željko Madžgalj

Granica je ponovo pomjerena. Dubina prve crnogorske jame od hiljadu metara sada iznosi tačno 1171 m a dužina je oko 3,5 kilometra. Kraljica crnogorskog krša je Željezna jama (IRON DEEP) koja je dobila naziv po jarko crvenoj boji sedimenata formiranih u utrobi Treštenog vrha na Maganiku.

Surovi Trešteni vrh

Režultati istraživanja malog tima čeških speleologa iz klubova ZO Suchý žleb i ZO Liberec, kojima su se nekoliko dana pridružili i crnogorski speleolozi, vrijedni su posebnog divljenja. Izazov je i prenijeti tešku opremu preko surovog maganičkog krša i debelih sniježnih smetova koji uporno opstaju na vrelom avgustovskom suncu. Speleološki kamp u podnož-

ju Medveđeg vrha sa pogledom na ogoljeli plato Treštenog vrha, nalazi se na oko sat i po od pristupnog puta koji se završava na katunu Maganičko polje. Formiran je na ogromnim kamenim pločama ispresijecanim dubokim pukotinama. Speleolozi mogu zaobilaziti rasjede ali najčešće koriste opasne "prečice" preskačući duboke usjeke na čijem dnu su naslage leda i snijega. Šatori su

podignuti na kamenu, leži se na kamenu, reklo bi se da ničega drugog i nema. Mještani pričaju da se sa Treštenog vrha sva zemlja može ponijeti u torbici ili u džepovima. Pričaju o njegovoj neosvojivosti i čvrsto vjeruju da njegove lavirinte niko nije do kraja upoznao.

Od automobila do kampa mora se preći prevoj Štrbina a speleolozi do kampa koriste najkraći ali težak i opasan pravac kroz vrletne usjeke Babinih zubaca. Uže za penjanje i spuštanje speleologa i opreme svezano je za ostatke krila putničkog aviona koji je prije četrdeset godina udario u vrh jednog od Babinih zuba. Dije-
lovi aviona razasuti su svuda i pojačavaju utisak surovosti predjela pred okom i korakom.

Sedam dana u podzemlju

Od kampa spremnim speleolozima potrebno je bezmalo dva sata do ulaza u Iron deep. Obilazi se cijeli stjenoviti plato Treštenog vrha, biraju se uske police za opasan prolaz i samo iskusni poznavaoči terena mogu stići do odredišta. Ulaz se nalazi na sjeveroistočnoj strani Treštenog vrha na 1767 metara nadmorske visine i okrenut je prema dubokom kanjonu rijeke Mrtvice. Prvog dana kampa jedan od speleologa postavlja markere i puto-
kaze na bespuću do najdublje crnogorske jame. Onda se prenosi teška oprema do ulaza, stotine i stotine metara speleološkog užeta, čelični boltovi za bezbjedno spuštanje niz duboke vertikale, teška spele-

ološka oprema, hrana i ostale potrepštine za duži boravak u podzemlju.

A kada se "raskine" sa dnevnim svjetlom, speleolozi u mraku ostaju sedam dana i noći, zapravo, dan i noć se smjenjuju samo na osnovu protoka vremena na časovnicima. Vrijeme u tami podzemlja kao da je stalo a potreba za snom i odmorom moguća je u samo dva improvizovana bivaka unutar jame. Bivaci su smješteni na malo bezbjednijim mjestima na 350 m i na 750 m dubine. Skućen šatorčić i vreća za spavanje pružaju dovoljno "udobnosti" u surovom i hladnom Hadu gdje može da se spremi topla supa i čaj neponovljivog ukusa.

Krečnjački masiv Treštenog vrha ispresijecan je horizontalnim slojevima koji se odlično razaznaju u samoj jami. Nakon nekoliko stotina metara vertikala nailazi se na tamnije stijene koje voda teže rastvara pa su u ovim područjima dugački vijugavi meandri ne manje zahtjevni za prolazak od vertikalnih djelova. Nakon nekoliko meandara jama se ponovo "otvara" verikalama koje vode do dna gdje se završava sifonom. U nekim horizontalnim kanalima postoji i značajna koncentracija sedimenata uglavnom krvavocrvene boje. U daljim istraživanjima postoji nekoliko perspektivnih koridora a osim glavnog pravca dosadašnjih istraživanja, pronađena je nezavisna grana na 450 m dubine koja može speleologe ponovo odvesti do velike dubine.

Dinamične planinarske aktivnosti

PLANINARI AUSTRIJE I CRNE GORE UČVRŠĆUJU SARADNJU

Četvorodnevna posjeta austrijskih planinara Crnoj Gori završena je susretom predsjednika Planinarskog saveza Crne Gore mr Darka Brajuškovića, Sanje Todorović, koordinatorke za međunarodnu saradnju PSCG, predstavnika crnogorskih planinarskih klubova sa ambasadorom Austrije u Crnoj Gori njegovom ekselencijom Johanom Frohlichom i predsjednikom austrijskog Alpinističkog saveza Stummer Berhardom. Kratki film o Alpinističkom savezu Austrije bio je uvod u interaktivnu diskusiju u audio-vizuelnoj sali KIC "Budo Tomović" u Podgorici. Otvorena su brojna pitanja buduće saradnje austrijskih i crnogorskih planinara a predsjednik PSCG mr Darko Brajušković posebno je naglasio velike mogućnosti u primjeni iskustva iz Austrije jer, podsjetio je, u toj prijateljskoj državi aktivno je samo u tzv. Krovnom planinarskom savezu 700 000 članova, i registrovano preko 3. 500. 000 planinara.

Početak organizovanog planinarenja u toj zemlji vezuje se za daleku 1860. godine što Austriju svrstava u zemlje sa duboko razvijenom tradicijom kada je planinarstvo u pitanju. - Posebno smo zadovoljni što smo pripremili za potpisivanje memorandum o saradnji dva saveza i što će se njegovom primjenom u obe države osjetiti benefiti. Pogotovo u oblasti planinarskog turizma, podvukao je Brajušković. Intenzivnija bilateralna saradnja veoma je značajna i za Sanju Todorović, koordinatorku za međunarodnu saradnju PSCG. - Austrija i Crna Gora su blizu ako se u obzir uzme udaljenost planinarskih destinacija. Slične su i po geografskim i geomorfološkim karakteristikama i imaju zajednička opredjeljenja i u oblasti planinarskog turizma, zatim pravilnom funkcionisanju planinarskih domova, bezbjednosti na stazama i na planinama i uopšte po svim pitanjima u oblasti edukacije planinara. Dvije zemlje,

zajedno, treba i da konkurišu kada su u pitanju sredstva EU fondova.

Predsjednik austrijskog Alpinističkog saveza Stummer Berhard očekuje da i austrijski alpinisti i planinari uskoro bolje upoznaju crnogorske izazovne terene i dožive tradicionalno crnogorsko gostoprimstvo. Planinarski turizam je izazov za oba saveza pogotovo što upravo njegov savez ima profesionalnu turističku agenciju kojoj je na raspolaganju smještaj kapaciteta 13000 ležajeva u 236 planinarskih domova. Ambasador Austrije, njegova ekselencija Johan Frohlich, i sam planinar, pohvalio je bezbjednost na crnogorskim planinarskim stazama u šta se lično uvjerio jer svaki slobodan trenutak koristi, kako je rekao, da provede u "divljoj ljepoti" crnogorskih planina. Susret zaljubljenika u prirodu završio se najavom posjete crnogorskih planinara austrijskim kolegama, a ambasador Austrije sa posebnim zadovoljstvom prihvatio je da u januaru bude gost planinara iz Rožaja i uvjeri se u ljepote planine Hajle. Inače, tokom posjete Crnoj Gori austrijska delegacija obišla je Lovćen, Bobotov kuk i Skadarsko jezero.

M.J.

SJEDNICA BALKANSKE PLANINARSKJE UNIJE

Sastanak BMU je vodio predsjednik, prof. dr. Jovica Ugrinovski. On, kao i predstavnik domaćin, prof. Aleksej Stoev, predsjednik BTS, uputili su pozdravne riječi učesnicima na početku sastanka. Predsjednik BMU je, nakon toga, predložio dnevni red kao i teme sastanka koji su jednoglasno prihvaćeni od učesnika. Zapisnik sa prethodnog sastanka, održanog u Konjicu (BiH), jednoglasno je odobren. U skladu sa dnevnim redom diskutovano je o slijedećim temama:

- Projekat „Deset balkanskih vrhova“ iniciran od Bugarske turističke organizacije (BTS) tokom sastanka BMU u Litoru, Grčka, uspješno se privodi kraju a verziju knjižice koja sadrži podatke o najvišim vrhovima zemalja članica BMU i mjesto za pečate (kojim će planinari verifikovati uspon na određeni vrh) predstavio je Ivajlo Hristov iz BTS. Sve podatke vezane za svoje vrhove do sada su dostavile samo Crna Gora i Slovenija, tako da je gospodin Hristov zamolio ostale da u što kraćem roku dostave svoje, kako bi knjižice mogle ići u štampu. Cilj projekta je podstaći planinarenje i planinski turizam u zemljama članicama BMU. Ovu knjižicu će zemlje članice dijeliti/prodavati planinarima i zainteresovanim turistima, a BMU će osmisliti nagradu za one koji se „popnu“ na svih 10 balkanskih vrhova. Bugarska će štampati tiraž od 10.000 primjeraka knjižice, po cijeni od 1€, a sve zemlje članice će za svoje članove otkupiti potreban broj primjeraka. U narednom periodu BMU će razmišljati o načinu kako da obezbijedi sponzorstva za obezbjeđivanje nagrada.
- Omladinski kamp 2015. u organizaciji UIAA i Federacije planinarskih sportova Makedonije (FPSM) predstavila je Katica Acevska iz FPSM. Omladinski kamp će se održati u Makedoniji, kanjonu Matka od 19. do 23. avgusta 2015. godine. Svaka zemlja članica BMU može delegirati tri učesnika. Makedonska

federacija snosi sve troškove boravka mladih tokom trajanja kampa. Učesnici snose samo troškove putovanja.

- Projekat „Planinarski domovi“ zemalja članica BMU na jednoj web stranici (google mapi) je uspješno završen, a predstavio ga je Bojan Rotovnik, predsjednik Planinske sveze Slovenije (PZS). 652 planinarska doma su već uključena u projekat. Planinarski domovi Balkana na sajtu se mogu vidjeti na sljedećem linku: <http://www.mountain-huts.net/> a broj prikazanih planinarskih domova je: Slovenija 178, Hrvatska 151, Bugarska 120, Grčka 68, Bosna i Hercegovina 57, Srbija 46, Makedonija 23, Crna Gora 12. Veza za ovaj link je postavljena u skladu sa prethodnim dogovorom, na web stranici PSCG i još nekih zemalja. Predsjednik BMU je zamolio zemlje, koje to do sada nijesu učinile, da u skladu sa dogovorom, u što skorije vrijeme postavе poveznice na ovaj link na svojim službenim stranicama.
- Projekat, „Međunarodno takmičenje u planinskoj orijentaciji“ osmišljen od strane članica BMU, predstavio je predsjednik PZS Bojan Rotovnik. Slovenija će organizovati ovo takmičenje iduće godine pod okriljem BMU. Dogovoren je redosljed organizacije takmičenja za naredne tri godine; Slovenija 2016, Srbija 2017 a BiH 2018. Učesnici moraju biti timovi, a ne pojedinci a takmičiće se u sljedećim disciplinama: Planinarska orijentacija, korištenje čvorova, karte itd Planinarski savez Srbije (PSS) je pripremio i predstavio propozicije

takmičenja. Ostale zemlje članice imaju rok da do kraja juna 2015. godine daju svoje primjedbe na predložene propozicije.

- Izvještaj iz BMU ekspedicije, zimskog uspona na Ararat, koja je održana u januaru 2015. godine, podnio je predsjednik Turske planinarske federacije (TDF). Alaattin Karaca. Na usponu je učestvovalo 39 predstavnika 4 zemlje (Tanja Ivanović je bila predstavica Crne Gore). Zbog nepovoljnih vremenskih prilika učesnici uspona, nažalost, ovog puta nijesu uspjeli stići do vrha Ararata.
- Sljedeća ekspedicija, koja će biti organizovana pod okriljem BMU, biće uspon na Kilimandžaro. Ekspedicija će se održati 2016. godine, a nju je najavio i predstavio Živko Temelkovski, vođa ekspedicije i član FPSM. U skladu sa svojim prethodnim iskustvom, on je predložio termin ekspedicije za januar 2015. godine kao i takozvani „Marango put“ kao put uspona. U ekspediciju se mogu prijaviti 3-5 učesnika iz svake zemlje članice BMU.
- Izvještaj o BMU aktivnostima (Istorijski BMU) predstavili su Katica Acevska (FPSM) i Mirko Detiček (PSS). Detaljan izvještaj se može naći na sljedećem linku: <http://www.bmumagazine.com/?p=641>.
- Tokom ovog sastanka izvršen je izbor za predstavnike u strukturama BMU. U skladu sa glasanjem članica BMU donešene su sljedeće odluke:
- Predsjednik BMU: Jovica Ugrinovski, Makedonija (jednoglasno) - Generalni sekre-

MEMORIJAL

„VERA VINCEK - PAVLE MILOŠEVIĆ”

tar: Mirko Deticek, Srbija (jednoglasno)

- Izvršni odbor: Bojan Rotovnik, Slovenija; Alaattin Karaca Turska; Aleksej Stoev, Bugarska
- Nadzorni odbor: Zekrudin Isaković, BiH; Jani Ziso, Albanija; Vladimir Novak, Hrvatska
- Izdavački odbor: Katica Acevska- glavni urednik (Makedonija) GoranTintovski, tehnička podrška (Makedonija), Sanja Todorović (Crna Gora), Boris Mičić (Srbija), Kadir Sabuncuoglu (Turska), Emilija Mateina (Bugarska), Zehrudin Isaković (BiH), Fisnik Mucha (Albanija), Manca Chuez (Slovenija).
- ERA prezentacija: Zbog odsutnosti ERA predstavnika prezentaciju na temu ERA-e je održao Boris Mičić, PSS. On je informisao prisutne da će 27. septembra 2015. biti organizovano otvaranje Eurorando 2016 (pješačenje Evropom) u Bratislavi (Slovačka) kada će biti organizovana i ERA sjednica. Eurorando 2016 će biti završen u Svane (Švedska) 10-17. septembra 2016. On je, takođe, napomenuo važnost produženja Evropskih puteva E6 i E12 kroz Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu, a nakon toga preko Crne Gore i Albanije do Grčke. Crna Gora i Albanija treba bilateralno da dogovore mjesta prelaza ovih staza iz jedne zemlje u drugu.
- Predsjednik PZS Bojan Rotovnik je dao prijedlog za novi BMU projekat. Prijedlog projekta: Stvaranje zajedničke karte svih staza zamalja članica BMU. Članice će o ovom prijedlogu diskutovati tokom sljedeće sjednice BMU.
- Aleksey Stoev, predsjednik BTU, najavio je uspon na Černi vrh, planina Vitoša u okviru proslave 120-godišnjice BTS. Sve članice BMU su pozvane na uspon koji će se održati 30. avgusta 2015. godine.
- Sljedeći sastanak BMU će se održati u organizaciji Planinarskog Saveza Srbije, poslednjeg vikenda u maju 2016. godine.

*Sanja Todorović
Vesna Bulatović
Fevzija Kurtagić
Zoran Amidžić*

U organizaciji Planinarskog kluba „Andrijevice“, osmog avgustovskog dana 2015.godine na Vasojevičkom komu održan je memorijal „Vera Vincek - Pavle Milošević“. Prisustvovalo je blizu tri stotine poštovalaca tragično nastradalih planinara, što je ujedno i najposjećeniji memorijalni skup do sada. Uz memorijalni uspon na vrh Vasojevičkog koma programom je za slobodno izabrane ture organizovan i uspon veće grupe planinara na Kučki i Ljevorječki kom. Zaslužuju da se ovdje pomenu i neki od učesnika skupa. Između ostalih: Darko Brajušković, predsjednik Planinarskog saveza Crne Gore, prof. Luka Mitrović, Daniel i Zora Vincek, Boban Brković i Bešlić-Beša iz Kolašina, porodica Milošević sa sestrom pokojnog Pavla, Vojo Milošević, Brano Perović, iz MUP Crne Gore, sa sinom Andrijom, Pavle Bandović, pukovnik, prof. Mičo Prašćević iz Plava, prof. Edvin Kalač iz Rožaja, prof. Kuhinja iz Pljevalja i planinari iz Podgorice, Nikšića, Berana, Andrijevice, Herceg Novog, kao i planinari Vojske Crne Gore. Organizacija je bila na visokom nivou kao i disciplina kretanja planinara, tako da nije bilo neprijatnih situacija i sve je završeno besprekorno.

M.J.

OTVORENA STAZA VELJKO VLAHOVIĆ

Više od 150 planinara, iz svih crnogorskih klubova, prvi put su organizovano prošli stazom "Veljko Vlahović" i tako je šestog septembarskog dana zvanično proglasili otvorenom. Nova staza vodi od Platija do rovačkog sela Trmanje. Od početka do cilja, rodne

kuće Veljka Vlahovića, stiže se za tri odnosno tri i po sata. Staza je duga 7,7 kilometara i spada u srednje zahtjevnu i tešku stazu. Start je iz kanjona Platije na magistralnom putu Podgorica- Kolašin, na 209 metara nadmorske visine, dok se cilj nalazi na 996 metara. – Posebna prednost

staze je što se nalazi na svega 33 kilometra od Podgorice i isto toliko kilometara od Kolašina, pa postoje sve pretpostavke da se u narednom periodu staza na pravi način i valorizuje, istakao je mr Darko Brajušković, predsjednik PSCG. Puna valorizacija nove planinarske staze je sportsko-rekreativna i kulturna maršuta koja će planinare, ali i turiste, podsjetiti na velikane naše revolucije. – Veljka Vlahovića ne treba posebno predstavljati. Bio je to neponovljiv, nadaren i, najvažnije, human čovjek, istakao je Gojko Vlahović, predsjednik Udruženja boraca i antifašista Kolašina i dodao da su i Veljkova braća Dušan i Branko Vlahović bili ljudske veličine koje se teško mogu ponoviti. Gojko Vlahović je prilikom otvaranja nove planinarske staze odao priznanje Planinarskom savezu Crne Gore na dosadašnjem radu i afirmaciji Crne Gore i kada je u pitanju planinarstvo, ali i dalji razvoj turizma. – Vi činite sve da se otkriju i da budu dostupna sva mjesta i sve prirodne ljepote Crne Gore i trebalo bi da nadležna ministarstva daju i veću podršku PSCG u realizaciji ambicioznih planova, poručio je Vlahović. Na skupu je predloženo da rodna kuća Veljka Vlahovića, u selu Trmanje, dobije posebnu namjenu, odnosno da se pokrene inicijativa kako bi se kuća pretvorila u muzej. Inače, povodom otvaranja nove planinarske staze položeni su i vijenci na spomen obilježje Veljka Vlahovića.

M. J

AKTIVNOSTI KLUBA VOJNIH PLANINARA „KAPETAN“ U 2015. GODINI

Klub vojnih planinara Crne Gore „Kapetan“ u 2015. godini imao je zapaženo učešće u aktivnostima u zemlji i u inostranstvu. Nastojali smo da ispratimo što više manifestacija koje su organizovane u toku 2015. godine kao učesnici, a i kao organizatori.

Značajnije aktivnosti Kluba tokom 2015. godine su bile:

- 21.2.2015. godine: pohod na Ljubišnju, 12 članova, planiramo da realizujemo svake godine u zimskom periodu na kojem bi, u narednom periodu, učešće uzimali svi zainteresovani klubovi.
- 1.5.2015. godine: suorganizatori na manifestaciji „Prvomajski uranak“, 27 članova, uspon na Vojnik.
- 29-31.5.2015. godine: učešće na manifestaciji „Okreni se prirodi“ u Andrijevici, 5 članova.
- 13.6.2015. godine: promocija Kluba na alpinističkom poligonu „Gotovuša“ –

Pljevlja. 18 članova, cilj je bio prezentacija kluba i sposobnosti članova kluba za rad na(u) stijeni.

- 4.7.2015. godine: izlet na Biogradsko jezero za članove Kluba, 36 članova.
- 12. i 13.07.2015. godine: organizacija 38. memorijala „General Danilo Jauković“, 56 članova, uspon na Bobotov kuk; tradicionalno se održava svake godine, učešće uzima veliki broj klubova iz zemlje i inostranstva.
- 1.8.2015. godine: učešće na manifestaciji „50 godina od prolaska kroz kanjon Nevidio“, 17 članova.
- 8. i 9.8.2015. godine: učešće na 12. me-

morijalu „Vera Vincek – Pavle Milošević“, 37 članova, uspon na Vasojevički Kom.

- 8. i 9.8.2015. godine: posjeta PK „Koritnik“ – Bileća i učešće na manifestaciji dani PK „Koritnik“, 6 članova, pohodu na planinu Baba.
- 6.9.2015. godine: učešće i podrška u organizaciji otvaranja planinarske staze „Veljko Vlahović“, 6 članova, od kanjona Platije do sela Trmanje (Rovca).
- 30.9. – 4.10.2015. godine: organizacija XXX kongresa IFMS na kojem je učešće uzelo više od 70 planinara iz svih zemalja članica IFMS.

Klub će nastaviti sa svojim aktivnostima i u narednom periodu, a cilj nam je što bolje uvezivanje i saradnja sa svim planinarskim klubovima i ljubiteljima planina u zemlji i u inostranstvu.

Miladin Čogurić,
sekretar Kluba

ODRŽAN TRIDESETI KONGRES SVJETSKE ORGANIZACIJE VOJNIH PLANINARA

TRIDESETI KONGRES SVJETSKE
ORGANIZACIJE VOJNIH PLANINARA
BUDVA, 30.9 – 4.10.2015.

Kada čovjek zaželi da mu neki dani budu izvrsni i dobri i kada mu se to u potpunosti ostvari, on je zadovoljan i srećan, a kada mu se želje ostvare i iznad očekivanih, želja on je tada ponosan i ushićen. Takavi dani, i ne samo za jednog čovjeka nego za više od sedamdeset, upravo su bili u danima trajanja XXX Kongresa IFMS-a, a "krivac" je bio prvenstveno Klub vojnih planinara Crne Gore „KAPETAN“. Naime, Klub vojnih planinara Crne Gore „KAPETAN“ je u vremenu od 30.9. do 4.10.2015. godine u Budvi organizovao XXX Kongres svjetske organizacije vojnih planinara (IFMS). U radu Kongresa učestvovalo je 70 delegata iz 10 zemalja članica IFMS-a (Austrija, Francuska, Italija, Njemačka, Poljska, Slovenija, Švajcarska, Španija, Sjedinjene Američke Države i Crna Gora kao najmlađa članica organizacije).

Kongres su otvorili generalni sekretar IFMS-a, brigadni general Vojske Republike Slovenije Bojan Pograjc i predsjednik Kluba vojnih planinara Crne Gore „KAPETAN“ pukovnik Zoran Lazarević. Prvog dana Kongresa, osim rada kroz sjednice radnih tijela, učesnici Kongresa su imali priliku da upoznaju kulturne, istorijske i turističke ljepote Tivta i Kotora.

Drugog dana Kongresa učesnici su položili vijenac na spomenik „Lovčenska vila“ u prijestonici Cetinje, posjetili su kulturno-istorijske znamenitosti prijestonice (Biljardu, poslanstva - ambasade

velikih sila za vrijeme Kraljevine Crne Gore, Narodni muzej i Nacionalnu biblioteku Crne Gore). Srdačno su primljeni kod gradonačelnika prijestonice Cetinje Aleksandra Bogdanovića. Radni dio Kongresa realizovan je na logorskoj prostoriji planinske jedinice Vojske Crne Gore u podnožju Jezerskog vrha na planini Lovćen. Predstavljene su sposobnosti pripadnika Vojske Crne Gore, njihova oprema i dostignuti standardi, posebno u oblasti reagovanja u planinama prilikom spašavanja. Učesnike Kongresa, tom prilikom, posjetio je načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore admiral Dragan Samardžić. Admiralu Samardžiću je generalni sekretar IFMS-a uručio medalju IFMS.

U popodnevним satima delegati su obišli Mauzolej na Lovćenu.

Na radnim tijelima učesnici Kongresa Svjetske organizacije vojnih planinara nastavili su rad na iznalaženju načina poboljšanja saradnje među članicama, posebno u oblasti unaprijeđenja obuke i opremanja. Kao odlična prilika za to prepoznat je NATO Centar za obuku planinskih jedinica koji je od skoro formiran u Sloveniji.

Učesnici su posljednjeg dana Kongresa održali plenarnu sjednicu skupštine IFMS, položili vijenac na spomenik „Partizanu - borcu“ na brdu Gorica, posjetili vazduhoplovnu bazu Vojske Crne Gore i kompaniju AD „13. jul - Plantaže“ u Podgorici.

Rukovođenje IFMS-om brigadni general Bojan Pograjc (Slovenija) je poslije dva mandata od 6 godina predao brigadnom generalu Renatu Genoveses (Italija). Učesnici Kongresa su prihvatili ponudu vojnih planinara Austrije da sljedeći Kongres 2016. godine bude u Innsbuku (Tirol), a 2017. godine Kongres bi trebalo da bude u Njujorku (SAD). Oduševljenje organizacijom Kongresa i viđenim prirodnim i kulturnim dobrima Crne Gore učesnici Kongresa su iskazivali na svakom koraku.

Klub vojnih planinara „KAPETAN“ želi ovom prilikom da iskaže veliku zahvalnost za podršku organizaciji Kongresa: Ministarstvu odbrane i Vojski Crne Gore, Hotelu „MEDITERAN“ - Budva, kompaniji AD „13. jul - Plantaže“ - Podgorica, gradonačelniku prijestonice Cetinje i njegovim saradnicima, Narodnom muzeju Crne Gore i Nacionalnoj biblioteci Crne Gore, Ski - Centru „Vučje“ - Nikšić, Pomorskom muzeju „Porto Montenegro“ - Tivat i Turističkoj organizaciji Kotor. Zahvaljujući njima i članovima Kluba vojnih planinara Crne Gore „KAPETAN“ učesnici Kongresa su iz naše zemlje ponijeli najljepše utiske i uspomene.

„KRILAŠ“

Sportski planinarski klub Bijela - Šavnik

Sportski planinarski klub Bijela – Šavnik aktivan je od 2009. godine sa prvenstvenim ciljem popularizacije planinarsko-smučarskih, izletničkih i drugih atraktivnih mogućnosti, koje obuhvataju prostore pet opština: Žabljak, Plužine, Kolašin, Nikšić i Šavnik, uz napomenu da je geografski Bijela - srce Crne Gore.

Motivacija za rad ovog Kluba je višestruka, ali preovladava ljubav prema jedinstvenom lokalitetu, koji predstavlja svojevrsno raskršće između planinskih masiva Durmitora i Lole, uz prirodnu pojavu gdje sunce, idilično izlazi dva puta, a krasi ga brojni planinski vrhovi, kanjoni, rijeke, vodopadi, jezero, eko- sela i eko- katuni, viševjekovni pravoslavni hramovi i spomenici, uz impresivno bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta, čist vazduh i čarobno bistra voda za piće.

Sportski planinarski klub „Krilaš“, čiji članovi uspješno godinama osvajaju balkanske, evropske i svjetske vrhove, krasi posebna organizacija, oblast u kojoj realizuje svoje akcije, vedrina duha i posebno, zdrav stil života, pod stručnim nadzorom predsjednika Kluba magistra Nikole T. Nenezića, planinara sa višegodišnjim iskustvom na svim planinama ExYu, kao i većini vrhova na poznatim destinacijama Evrope, koji je pokretačka snaga projekata „Krilaša“ i kompletne atmosfere, dobrog raspoloženja, optimizma i vedrine koju sa sobom nosi.

Ljepote nikad nije previše, ali na ovom lokalitetu ima je više nego dovoljno, za mnoge nezaboravne avanture i akcije uz druženje sa članovima Sportsko planinarskog kluba „Krilaš“ iz Bijele kod Šavnika.

U dolazećem periodu Sportski planinarski klub „Krilaš“ Bijela-Šavnik, ima potencijal da obuhvati transverzalu od tri pravca, koje bi se sastajale u Kruševici ili Krnovu i zajedno stizale na završnicu najveće manifestacije „Šatorijada“ u Bijelu-srce Crne Gore, odakle potiče junak Vučedolac Brajan Nenezić i neprikosnoveni guslar Tanasije Vučić.

Radojka Tomović

Transverzale:

Od Pošćenskog jezera na Durmitoru, preko Ivice do Šavnika, Kruševica, Krnova i Bijele /obilazak nekoliko vrhova Durmitora -svake godine različiti vrh/

Od Pošćenskog jezera, preko Brezana, do Kruševica, Krnova i Bijele /obilazak vrhova planine Vojnik/

Od Međuriječja, kanjonom Mrtvice, Kapetanova jezera, planine Lole, Krnova i Bijele /obilazak vrhova Moračkih planina/

Divlji u srcu i mladi u duši, odazvaće se neodoljivom zovu nepristupačnih planina, skrivenih kanjona, nabujalih rijeka i ostalih čari divlje ljepote ovih destinacija, posebno Bijele-srca Crne Gore.

PLANINARSKI SAVEZ CRNE GORE
SPK KRILAŠ

Šavnik

+382 67 547 866 +382 67 503 453
krilasbijela@gmail.com
www.krilas.com

PLANINA JE SLOBODA

SPK „Krilaš“ pokriva oblast koju zahvataju pet Crnogorskih opština: Žabljak, Plužine, Kolašin, Nikšić i Šavnik, gdje je geografski Bijela samo srce Crne Gore.

SPK „KRILAŠ“ je aktivan tokom cijele godine i nudi raznorazne mogućnosti za izlete svih vrsta u dogovoru sa vama. Posjedujemo više objekata za smještaj turista i ljubitelja prirode i zdravog načina života.

Na ovim prostorima uvijek je festival prirode, jedinstveni ekološko, etnološki i edukativno kulturološki doživljaj, sve uz stručni nadzor vodiča i planinara na čelu sa predsjednikom kluba Mr. ekologije Nikolom T. Nenezićem, vrhunskim planinarom, koji je osvojio sve najviše vrhove, naše zemlje i Evrope.

SPK „KRILAŠ“ se bavi i kulturno umjetničkim radom – poezija, književnost, muzika, slikarstvo, te je i u tim segmentima moguće organizovati razne vrste izleta i druženja npr. slikarske kolonije, književne večeri... Više informacija, kao i naš promo video možete vidjeti putem veb sajta: www.krilas.com

U srce prirode čarolije, sa zelenim prirodom do zdravlja

Строить и жить с природой

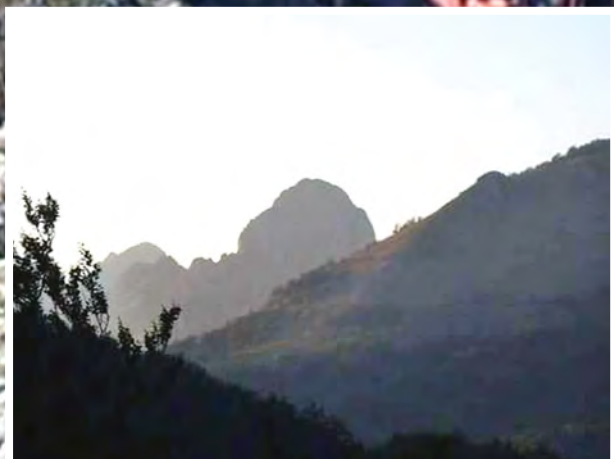
KOLAŠINSKI PLANINARI OSVOJILI “RAŠAČKI STO”

Glavni cilj aktivista u Klubu “Gorštak” jeste da se aktivno uključi što veći broj mladih ljudi kako bi upoznali istinske vrijednosti i čari planinarenja

Planinarski klub “Gorštak” u Kolašinu je formiran 2012. godine i jedan je od najmlađih u Crnoj Gori. Osnovni cilj njegovih članova je da afirmišu i predstave, prije svega, prirodne potencijale opštine Kolašin, ali i države Crne Gore. Takođe, da podstaknu što više omladine da se bavi planinarenjem i drugim aktivnostima koje se odvijaju u prirodi: slobodno penjanje, kanjoning, kajaking, bajking ... Klub “Gorštak” trenutno okuplja 15 članova i svaki od njih doprinosi boljem, kvalitetnijem i uspješnijem funkcionisanju Kluba. Naročito su se istakli alpinisti koji su ujedno i članovi Gorske službe spasavanja Crne Gore. Za kratko vrijeme postojanja Kluba, kolašinski planinari uspjeli su da relativno dobro upoznaju planine Crne Gore, ali i da osvoje neke od najviših vrhova Evrope pa i najveći vrh Elbrus koji se nalazi na 5642

metra nadmorske visine. Ipak, glavni cilj aktivista u Klubu jeste da se aktivno uključi što veći broj mladih ljudi kako bi upoznali istinske vrijednosti koje ih okružuju. Okolinu Kolašina karakterišu brojni vrhovi. Na neke od njih ljudska noga nikad nije kročila ili je to samo jednom manjem broju planinara uspjelo. Tako su trojica članova Kluba “Gorštak” u zadnjem poduhvatu uspjela da «tradicionalnim» (prvi put da je neko tuda prošao) smjerom osvoje vrh Rašački sto koji važi za izuzetno nepristupačan i težak vrh kada je u pitanju njegovo osvajanje. Prema saznanjima starijih planinara vrh je do sada osvojen samo jednom u zimskim i jednom u ljetnjim uslovima. Planovi u Klubu su da do kraja godine njegovi članovi pokušaju alpinističke uspone na jos dva vrha koja, takođe nikada do sada nijesu osvojena.

Mr Željko Pejović

Planinarski klub "Ahmica" Rožaje

Klub je osnovan 16. 6. 2008 godine. Ima oko 30 članova, upravu Kluba i članstvo koje je u 2015. godini bilo aktivno vezano za domaće planine tako da su naši članovi osvojili dosta vrhova u inostranstvu. Organizovali smo i drugi planinski maraton "Dani Hajle". Maraton je bio dobro praćen od lokalnog stanovništva i dobro posjećen od gostiju i planinara iz zemlje i inostranstva. U 2015. godini naši planinari, kao što je Dragana Knežević i Tomasz Pezold, su osvojili veliki broj vrhova na Balkanu i diljem Evrope i šire. Osvojili su:

Vrh	Planina	Datum uspona	Drzava	Ko
Moldoveanu	Fagaras	2544	16.2.2015.	Romania
Toubkal	Atlas	4167	19.5.2015.	Maroko
Ouanoukrim: Timesguida (4.089)	Atlas	4089	20.5.2015.	Maroko
Hajla	Hajla	2403	6.6.2015.	Montenegro
Djeravica	Prokletije	2656	4.7.2015.	Kosovo The highest of Kosovo
Maja Rosit	Prokletije	2524	13.7.2015.	Montenegro
Grossglockner	Alps	3798	20.7.2015.	Austria The highest of Austria
Rysy	Tatry	2499	3.8.2015.	Poland
Hoverla	Crnohora	2061	7.8.2015.	Ukraine The highest of Ukraine
Kekes	Matra	1014	9.8.2015.	Hungary The highest of Hungary
Magaro	Galicica	2254	22.8.2015.	Macedonia
Damavand	Elburs	5610	3.9.2015.	Iran
Bobotov Kuk	Durmitor	2523	18.10.2015.	Montenegro
Maja Harapit	Prokletije	2217	25. 10. 2015.	Albanija

Dževdet Luboder, sekretar kluba Ahmica

MI O NAMA

Svu pažnju u 2015. godini posvetili smo izgradnji planinarskog doma u Prošćenskim planinama.

Dom će biti spreman da u sljedećoj godini primi prve planinare. U maju ove godine organizovali smo pohod mojковаčkih srednjoškolaca na Prošćenske planine.

Radoslav Medojević,
predsjednik PK «Prošćenske planine»

Planinarski klub "LISA" je u 2015- toj godini napravio niz akcija. Pored standardnih uspona na Lisu i Bjelasicu, te održavanje Planinarskog doma "Cmiljače", brojni su usponi na: Durmitoru, Prokletijama, Maganiku, Orjenu.. Ispratili smo skoro sve memorijale i manifestacije koje organizuju naše kolege iz drugih klubova. Od naših tradicionalnih manifestacija izdvajamo treći po redu Nature & Outdoor Sport Show i 10. Sky City kamp na Sinjajevini. Aktivno radimo i na Projektu "Putokaz" kao i portalu www.putokaz.me.

Stefan Jeremić

Planinarski klub "Bjelasica" u godini na izmaku izveo je dvadeset akcija.

- Markirane su dvije staze na Bjelasici i jedna na Torni
- Završeni su radovi na izgradnji planinarskog doma Vranjak
- Dogovorena saradnja sa planinarskim društvom "Javorak" iz Nikšića.

U ovoj godini realizovano:

- Treći Krckov memorijal pod pokroviteljstvom PSCG.
- Izvršeno markiranje dijela staze CT1 Mojkovac - Zabojsko jezero.
- Prezentacija MAKITA u prostorijama koje koristi naš Klub.
- Učešće u izgradnji spomen česme u Mojkovcu.

Dragoljub Krgović,
sekretar PK «Sinjavina»

Planinarski klub »Cmiljača« iz Bijelog Polja na drugom planinskom maratonu na Hajli osvojio zlatnu i srebrnu medalju za žene u konkurenciji senior - Zehra Balić, Ivona Jocić.

Osvojen visoki Atlas u Maroku 20. oktobra, Zehra Balić i Ivona Jocić.

Kamp mladih planinarskih lidera u Skoplju-kanjon Matka, obuka za slobodno penjanje, kanjonin i osnove alpinizma.

PROMOVIŠEMO PROMOVIŠEMO

Pojavila se jedna lijepa, originalna i dobrodošla monografija o postojanju i radu planinarsko-smučarskog Kluba, PSK "Trebalevo" - 1984. - 30 godina postojanja - autora Aleksandra Aca Bulatovića.

U proteklih 65 godina, koliko sam prisutan u planinarstvu i smučarstvu, samo jednom sam doživio da vidim i pročitam knjigu - monografiju o nekom planinarskom ili smučarskom klubu u Crnoj Gori. Monografiju povodom 40 godina postojanja PSD "Javorak" iz Nikšića "Od Trebjese do Himalaja", nije napisao planinar već novinar i publicista Dino Tuzović. Da ja znam samo je još o PSD "Subra" iz Herceg Novog svojevremeno izdata slična monografija.

Teško je povjerovati da postoji sličan primjer, da u jednom malom selu sa 230 stanovnika postoji i djeluje Planinarsko-smučarski klub koji razvija i njeguje više raznih aktivnosti i postiže zavidne rezultate. Rovačko Trebalevo je lijepo i pitomo selo na desnoj obali rijeke Tare. Selo vrijednih i složenih ljudi, uglednih domaćina koji su blagovremeno prepoznali potrebu i neophodnost ulaganja i edukovanja svoje djece i omladine da se bave sportskim aktivnostima posebno - planinarstvom i smučarstvom. I pored raznih problema u stvaranju uslova u razvoj planinarstva, a naročito smučarstva koje zahjeva skupa i značajna ulaganja, ovi hrabri i uporni gorštaci postigli su i postižu, rezultate na koji-

ma im mogu pozavidjeti slični klubovi i društva, iz mnogo većih i bogatijih sredina. U ovoj maloj seoskoj sredini odavno su razumjeli poruku: "Narod koji skija, pripada višem civilizacijskom nivou".

Kad je osnovan PSK Trebalevo autor je imao 17, a kad je napisao ovu Monografiju 47 godina. U najboljem životnom dobu bio je prisutan u klubu kao član, takmičar i funkcioner 30 godina. Teško da bi u ovome uspio da u klubu i kod njegovih članova nijesu sačuvana dragocijena dokumenta i najvrijednije brojne fotografije.

Knjiga ima 244 strane, sastoji se od uvodnog dijela, četiri poglavlja i dodatkom od 65 kolor fotografija. Obuhvata osnovne podatke o teritoriji Kolašina, o razvoju sporta u tom gradu sa posebnim osvrtom na Trebalevo, na dolazak norvežanina Henrika Augusta Angela u Crnu Goru krajem XIX vijeka i njegov značaj za početak i razvoj smučanja u Crnoj Gori. Na vrlo realan, potpun i pošten način sažet je i predstavljen život i rad Kluba za proteklih 30 godina. Smučarska aktivnost bila je primarna ali je i planinarska u skromijem obimu obilježena brojnim akcijama poput planinarskih pohoda, tečajeva i edukacija, orijentacionih takmičenja, markiranja i održavanju planinarskih staza i transverzala.

Planinarski veteran,
Miodrag Mijo Kovačević

MONTENEGRO AIRLINES

We give wings to your dreams

London
Frankfurt
Ljubljana
Beograd
Ciri
Rim
Pariz
Beč
Moskva
St.Petersburg
Kopenhagen
Dizeldorf

tel: 19804

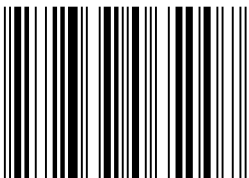
za pozive iz inostranstva:

+ 382 20 228 187

www.montenegroairlines.com

ISSN 2337-0653

9 772337 065007